

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Andra Kammaren. N:o 13.

Lördagen den 6 Mars.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 26 och 27 nästlidne Februari.

§ 2.

Herr Statsrådet m. m. Friherre F. W. von Otter aflemnade Kongl. Maj:ts nedan nämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående ändring af nuvarande lydelse af 22 § Regeringsformen;

2:o) angående indragning af Kommerskollegium och inrättande i dess ställe af ett nytt embetsverk, benämndt Kongl. Styrelsen för handeln och näringarne;

3:o) om anvisande af medel för Sveriges deltagande uti 1876 års verdensutställning i Philadelphia;

4:o) angående pension å allmänna indragningsstaten för löjtnanten vid Wester-Norrlands Beväringbataljon Knut Isaac Harald Arvid Silfversparre vid afgang ur krigstjensten;

5:o) angående pension å allmänna indragningsstaten för löjtnanten vid Kalmar regemente m. m. Emerik Ruuth vid afgang ur krigstjensten;

6:o) angående afsöndring af jord från indragna fänriksbostället Snopptorp N:o 1 för ny folkskolebyggnad i Jüders församling af Södermanlands län;

7:o) angående rättighet för andre Kapitenen vid Andra Lifgardet Ernst Fredrik Edholm att vid afskedet komma i åtnjutande af fyllnadspension;

8:o) om förhöjd pension åt Lotsdirektören C. B. Lilliehöök vid afskedstagandet;

9:o) angående anslag till bestridande af kostnaderna för Sveriges deltagande i en internationel geografisk kongress och utställning i Paris; och

10:o) angående ökad anslag till läsveterinärer samt för veterinärundervisningens behof.

Herr Talmannen mottog dessa Kongl. propositioner, med förklarande att desamma skulle blifva hos Kammararen föredragna för den vidare behandling, som i grundlagen vore föreskrifven.

§ 3.

*Gemensamma
omröstningar.*

Sedan Riksdagens båda Kamrar förehaft och godkänt de uti Stats-Utskottets Memorial N:o 21 föreslagna voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti åtskilliga frågor rörande anslagen under Riksstatens Sjette Hufvudtitel, samt denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställdes nu dessa omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nemligen:

Första omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 21, punkten 1:o)

Den, som vill, att såsom tillfällig löneförbättring åt generaldirektören och chefen för landtmäteriet må på extra stat anvisas 1,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts nådiga framställning om tillfällig löneförbättring åt bemälda generaldirektör icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammararen ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknings och utföll omröstningen med 16 Ja och 147 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammararen samtidigt anställd, hade utfallit med 72 Ja och 44 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarans röster eller 16 Ja och 147 Nej, sammanräkningen visar 88 Ja och 191 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Andra omröstningen:

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 21, punkten 2:o.)

Den, som vill, att, på det öfverståthållarens af statsmedel utgående aflönning för hvar måna från och med år 1876 ökas med 1,000 kronor, ordinarie anslaget till Öfverståthållare-embetet måtte höjas från 82,122 kronor till 83,122 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har den för öfverståthållaren äskade löneförhöjning icke blifvit af Riksdagen beviljad.

Sedan voteringseddarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringseddarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning och utföll omröstningen med 43 Ja och 135 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 84 Ja och 31 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 43 Ja och 135 Nej, sammanräkningen visar 127 Ja och 166 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Tredje omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 21, punkten 3:o.)

Den, som vill, att, på det Kongl. Maj:t måtte kunna lämpligen förhöja lönerna för de svagast aflönade landssekreterarne, på extra stat för 1876 till Kongl. Maj:ts disposition anvisas ett belopp af 8,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har det till förhöjande af lönerna för de svagast aflönade landssekreterarne utaf Kongl. Maj:t äskade extra anslag icke blifvit af Riksdagen beviljad.

Sedan voteringseddarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått,

Gemensamma omröstningar. (Forts.) att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknings och utföll omröstningen med 59 Ja och 119 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 103 Ja och 14 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster, eller 59 Ja och 119 Nej, sammanräkningen visar 162 Ja och 133 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Fjerde omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 21, punkten 4:o.)

Den, som vill, att för tillfällig löneförbättring åt de svagast aflönade landskamererarne må till Kongl. Maj:ts disposition på extra stat för år 1876 beviljas ett belopp af 8,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har det för tillfällig löneförbättring åt de svagast aflönade landskamererarne äskade belopp icke blifvit af Riksdagen beviljadt.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknings och utföll omröstningen med 62 Ja och 116 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 109 Ja och 8 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 62 Ja och 116 Nej, sammanräkningen visar 171 Ja och 124 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Femte omröstningen:

(Enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 21, punkten 5:o.)

Den, som vill, att, på det Kongl. Maj:t må kunna lämpligen förhöja lönerna för de svagast aflönade landtränmästare, till Kongl.

Maj:ts disposition för år 1876 må anvisas ett extra anslag af 9,600 kronor, röstar

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har det extra anslag, som till löneförhöjning för de svagast aflönade landtränmästarne är vordet begärdt, icke blifvit af Riksdagen beviljadt.

Sedan voteringsedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 52 Ja och 126 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 105 Ja och 11 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 52 Ja och 126 Nej, sammanräkningen visar 157 Ja och 137 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Sjette omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 21, punkten 6:o.)

Den, som vill, att Riksdagen må för år 1876 bevilja generaldirektören och chefen vid statens jernvägstrafik tillfällig löneförbättring att af trafikmedlen utgå med 1,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts nådiga framställning om tillfällig löneförbättring åt bemälda generaldirektör icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringsedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 20 Ja och 139 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 79 Ja och 36 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 20 Ja och 139 Nej, sammanräkningen visar 99 Ja och 175 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 4.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:

Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 5;

Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 9, 22 och 23; samt

Banko-Utskottets Memorial N:o 8.

§ 5.

Till afgörande förekom Stats-Utskottets Utlåtande N:o 6, angående reglering af utgifterna under Riksstatsens fjerde Hufvudtitel.

*Ang. löneregle-
ring för
arméén.*

1:sta punkten:

I anledning af Kongl. Maj:ts i dess nådiga proposition angående Statsverkets tillstånd och behof afgifna förslag till ny löneroglering för armééns befäl, hade Utskottet anmält, att, vid granskning af de framlagda förslagsstaterna med de tillägg och ändringar deri, hvarom särskild framställning skett i en Utskottet tillhandkommen skrifvelse från chefen för Landtförsvars-departementet, Utskottet ej funnit anledning till anmärkning mot samma stater i vidare mån, än att, då ett förslag till ny härordning föreläge, det ej syntes Utskottet lämpligt, att vid de nu befintliga regementena nya befattningar skulle inrättas, så framt icke de kunde anses oundgängligen behöfliga, såsom bataljonshästläkarne vid artilleriregementena eller, såsom förhållandet vore med den föreslagna corpschefsbefattningen vid Vermlands fältjägerregemente, regleringen i sjelfva verket medförde en minskning i så väl personal- som utgiftsstaten.

Utskottet hade alltså uti förevarande punkt hemställt:

att den löneroglering för generalitetet, generalstaben, indelta och värfvade arméén samt beväringstrupperna, hvilken fanns framställd i de vid utlåtandet fogade, endast i den mån ofvan är antydt från Kongl. Maj:ts förslag afvikande stater, måtte af Riksdagen gillas och antagas.

Mot detta förslag voro inom Utskottet reservationer afgifna af:

Herr Liss Olof Larsson, hvilken ansett den föreslagna lönerogleringen först i sammanhang med antagandet af ny härordning böra till pröfning upptagas;

Herr Jöns Rundbäck, som, enär han funnit de af Utskottet Ang. löne-reglering för arméen. (Forts.) förordade aflöningsstater i vissa fall icke rätt väl afvägda, yrkat förslaget återförvisning till Utskottet; samt

Herr Carl Anders Larsson, hvilken yrkat ett tillägg till Utskottets ofvan berörda hemställan, lydande sålunda: »Kommande dessa stater att tillämpas från och med det år, då en ny, af Kongl. Maj:t och Riksdagen godkänd härordning träder i verkställighet.»

Efter det föredragning skett af Utskottet ifrågavarande förslag, yttrade

Herr Hæggström: Jag hemställer till Herr Talmannen, om det icke vore lämpligt, att jemväl andra punkten i utlåtandet nu föredroges, på det att öfverläggningen måtte få omfatta äfven denna punkt. Den handlar om en mängd vilkor, som vi böra få klart för oss, huruvida de komma att antagas eller icke. Jag föreslår alltså, att föredragning af andra punkten nu, innan diskussionen börjar, måtte ske.

I anledning af denna framställning, beslöt Kammaren, uppå derå af Herr Talmannen gifven proposition, att 1:sta och 2:dra punkterna skulle i ett sammanhang föredragas och behandlas; hvadan uppläsning nu skedde af

2:dra punkten:

hvari Utskottet hemställt, att i sammanhang med den i 1:sta punkten tillstyrkta löne-regleringens antagande, måtte stadgas:

a) att arméens befäl från och med år 1876 befrias från utgifvande af nu stadgade ackordsräntor;

b) att nuvarande inqvarteringsförmåner, utom de i visst fall till officerare af indelta arméen utgående, fortfarande skola åtnjutas;

c) att medlemmarne af generalitetet må för sina tjänsteresor till möten och mönstringar åtnjuta reseersättning — men ej traktamente — till det belopp, gällande resereglemente föreskrifver;

d) att passevolansen mellan Kronan och kompani- och sqvadronscheferne vid värfvade arméen skall med 1875 års utgång upphöra, och den ekonomiska förvaltningen vid regementena derefter ombesörjas direkt för Kronans räkning af en under Arméförvaltningens öfverinseende stäld förvaltningsdirektion, efter föreskrifter som af Kongl. Maj:t meddelas;

e) att Vermlands Fältjägerregemente skall förbytas till en corps på 500 man och, med bibehållande af befälspersonalen i öfrigt oförändrad, regementschefs- och 1:ste majors-befattningarne indragas och i stället därför uppföras aflöning till en corpschef;

f) att bataljonspredikants-tjänsterna skola, i mån af afgang, indragas, och nuvarande aflöningsbelopp ställas till Kongl. Maj:ts dis-

Vilkor i afseende å arméens löne-reglering.

Vilkor i af-
seende å ar-
méens löne-
reglering.
(Forts.)

position, för den af dem bestridda tjänstgörings upprätthållande, in-
till dess densamma kan varda annorlunda ordnad;

g) att regements-intendents-befattningar skola vid de regemen-
ten och corpser, för hvilka sådana blifvit i förslagsstaterna uppförda,
i mån af behof inrättas, men ej å ordinarie stat tillsättas förr än
vid regementsskrifvarnes afgång;

h) att vid Vermlands Fältjägerregemente auditören skall vara
skyldig förrätta regementsskrifvare-göromålen utan särskild ersättning;

i) att regementsskrifvare-tjensterna indragas efter 1876 års in-
gång, der sådant pröfvat kunna ske;

k) att regementsskrifvare, så länge de i tjensten kvarstå, vid
värfvade arméen bibehålla sin nuvarande aflöning, men vid den in-
delta må ega att åtnjuta dels i ersättning för förlorade indelta löne-
förmåner medelbeloppet af dessa förmåner under de fem åren 1871
—1875, dels ock, såsom ersättning för mistad uppbördsprovision, från
och med det år, då deras befattning med uppbörden upphör, ett be-
lopp, motsvarande medeltalet af hvad provisionen för de sista fem
årens verkliga uppbörd utgjort;

l) att mönsterskrifvare-tjensterna indragas, så snart sådant utan
hinder af erhållna fullmakter kan ske;

m) att löntagare vid värfvade arméen, som är försecd med ovil-
korlig fullmakt, skall ega att vid sina nuvarande aflöningsförmåner
kvarstå, så vida han själf ej önskar att på ny stat öfvergå;

n) att vid indelta arméen alla löntagare, vare sig med eller utan
boställen, hvilka å sina befattningar innehafva fullmakt af äldre da-
tum än den 8 April 1862 och nu ej vilja på ny stat ingå, skola
ega att, med bibehållande af bostället, der sådana åtnjutas, för öf-
riga indelta löneförmåner undfå ersättning, motsvarande det medel-
belopp, hvartill desamma under åren 1871—1875 uppgått;

o) att löntagare, som kvarstår å gammal stat, skall å lön eller
löneersättning vidkännas afdrag, motsvarande beloppet af den nu
från befattningen tilläfventyrs utgående ackordsranta;

p) att de af underbefület vid indelta arméen, som innehafva
bostadsboställe, må, äfven om de blifvit till tjensten utnämnde efter
den 8 April 1862, ega att, der så önskas, intill den 14 Mars 1881
bibehålla bostället, dock med skyldighet att mottaga lösen² för
fardagsår samt under tiden intill 1880 års slut kvarstå vid öfriga
nuvarande löneförmåner, beräknade på sätt för löntagare, utnämnde
före den 8 April 1862, är föreslaget;

q) samt att den löntagare vid krigsmakten till lands, hvilken å
ny lönestat ingår, skall vara skyldig underkasta sig de förändringar
i tjänstgöringsskyldighet och aflöningsförmåner, hvilka en omorganisa-
tion af landtförsvaret kan göra erforderliga.

Med anledning af hvad i det föreliggande utlåtandets tvänne
första punkter sålunda blifvit föreslaget, afgåfvos nu yttranden af:

Herr Carl Anders Larsson: Då jag reserverat mig mot antagandet af det nya löneregleringsförslag, Kongl. Maj:t nu framlagt och Utskottet här tillstyrkt, så är jag naturligtvis skyldig att gifva några skäl därför.

Ang. löneregleringen för arméen.
(Forts.)

Om man går tillbaka i tiden och tänker på alla de stora löneregleringsförslag, som förut blifvit af Riksdagen pröfvade, så skall man finna, att vi då icke, så att säga, köpt grisen i säcken. Vi hafva åtminstone blifvit beredda tillfälle att sätta oss in i dem. I detta fall har man förespeglat oss de stora fördelar, som för staten skulle uppkomma genom öfverlemnande till statsverket af alla åt armébefälet indelta boställen och andra förmåner, som förut varit för befälet anordnade; men man kan icke af den Kongl. propositionen se hvad härutinnan skulle vara att vinna. Jag hade föreställt mig, att man hade bort upprätta en förteckning öfver dessa boställen, upptagande deras taxeringsvärde, så att man något så när blifvit satt i tillfälle att bedöma, huruvida statsverket skulle vinna eller förlora på en så storartad lönereglering som den ifrågavarande.

Såsom bekant är, har krigaryrket hitintills varit det mest ansedda i vårt land, och en stor del af officerarne hafva tjenat endast för äran och af fosterlandskärlek. Nu skulle deremot äfven dessa tjänster uppvägas med guld, om detta förslag antoges; och man skulle få höra samma historia om löneregleringar åt armébefälet som åt alla andra stater, huru de skulle växa från den ena riksdagen till den andra. Hittills hafva vi fått vara i lugu därför, då de indelta räntorna och andra löneförmåner varit tillräckliga med ett ganska obetydligt tillskott från statsverket. Då jag emellertid nu ej vill yrka annat än att slippa ifrån ett definitivt antagande af detta förslag, förr än vi få se hvad öde det nya härordningsförslaget kommer att röna af Riksdagen, så synes mig ett sådant yrkande vara en af de mest billiga pretentioner man kan ställa på en Kongl. proposition af sådan omfattning som den förevarande. Jag ber herrarne också observera, att hvad jag här vill föreslå, är att dessa stater icke skola tillämpas förrän frågan om en ny arméorganisation blifvit af Riksdagen pröfvad och antagen; och då vi hafva anledning att hoppas, att Regeringen i det fallet skall gå representationens önsknings till mötes, så torde det vara skäl, att dessa båda frågor behandlas i ett sammanhang. Jag hoppas, att herrarne deri icke skola finna någon obillighet, och att jag derigenom icke vill sätta hvarken den ene eller andre på svältkur. Jag yrkar bifall till min vid första punkten afgifna, vid utlåtandet fogade reservation.

Herr Jöns Pehrsson: Det är icke tvifvel underkastadt, att man mycket väl kan fatta det motiv, som föranledt Stats-Utskottets nu föreliggande beslut. Motivet består nemligen deruti, att det skulle ligga en ganska stor ekonomisk vinst för framtiden, om nu detta löneregleringsförslag blefve af Riksdagen antaget. Åtminstone kan jag för min del icke finna något annat motiv för Utskottets

Ang. löneregleringen för arméen.
(Forts.)

hemställan i denna punkt. Men å andra sidan finnas äfven andra skäl och motiv, hvilka enligt min tanke öfvervägande tala mot antagandet af samma förslag. Om jag nemligen går något tillbaka i tiden, så finner jag vid 1870 års riksdag, då samma fråga utgjorde föremål för uppmärksamheten, dåvarande krigsminister bland annat yttra följande ord, som återfinnas i Andra Kammarens protokoll, andra bandet, sid. 129: »Ett fullständigt löneregleringsförslag har blifvit utarbetadt och Kongl. Maj:ts pröfning underställt; men Kongl. Maj:t har förklarat, att detsamma i anseende till de med dess genomförande förknippade betydliga kostnader icke borde för då varande års Riksdag till antagande framläggas. Detta förslag, som då ställdes i förening med en förändrad organisation af indelta arméen, och upptog en stor tillökning af arméens befäl, skulle, om det genomfördes, då under det första året medföra en kostnad utöfver den som då för befälets aflöning utgick af omkring 900,000 Rdr.» Detta yttrades med anledning af den strid, som då pågick angående det för lång tid tillbaka, nemligen vid 1858 års riksdag, beviljade belopp af 100,000 R:dr till höjande af det svagast aflönade befälet löneförmaner. Vidare ber jag få fästa Kammarens uppmärksamhet på ett yttrande som afgafs till 1874 års Riksdag af nuvarande krigsministern, hvilken i Bilagan 3 a) sid. 9 af den Kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof uttrycker sig sålunda: »Frågan om en ny fast lönereglering för detta befäl måste dock, i afvakten på förslag till omorganisation af landtförsvaret, ännu hvila.» Nu är visserligen sannt, att Regeringen till denna Riksdag har framlagt ett nytt förslag till arméens omorganisation; men jag får uppriktigt tillstå, att jag icke tror att Regeringen vid framläggandet af detta förslag kunnat sväfva i ovisshet om den utgång denna fråga skall komma att få vid riksdagen. Vid sådant förhållande kan åtminstone jag, som olyckligtvis under min riksdagsmannatid blifvit behäftad med synnerligen stort missstroende i vissa fall, icke finna det vara politiskt klokt att nu antaga detta förslag för arméens officerares aflöning på fast stat.

Deremot får jag uppriktigt förklara att jag icke kan finna annat än att arméens befäl bör få det anslag, som af sista Riksdagen beviljades, och då de följaktligen skulle få detsamma för år 1876 som de nu hafva för 1875, så tror jag icke att någon skall kunna med fog tillvita mig eller de med mig liktänkande att göra detta befäl lottlöst i jemförelse med andra statens tjänstemän.

Ehuru det visserligen kan vara en stor fördel för Riksdagen att få disponera dessa domäner och boställen, tror jag det dock icke finnas skäl att nu gifva åt den värfvade arméen en så stor löne-tillökning, då man icke fordrar ett enda dagsverke mer än förut.

Jag kan nu gern slutat, ty motiver och skäl äro nog förut i Utskottet noggrant afvägda och jag tror mig icke kunna inverka på någon i detta afseende; men då jag vid Utskottets betänkande sett fogad en reservation af hr C. A. Larsson och denna reservation

oförtydligt visar, att, om vi kunna komma till det åsyftade målet, som är ett godt och betryggande härordningsförslag, vi också vilja gifva billig och tillräcklig aflöning, så tror jag att det för denna gången är allt skäl att afslå Utskottets förslag eller, rättare sagdt, bifalla detsamma med det af C. A. Larsson föreslagna amendement i 1:sta punkten. Hvad de andra punkterna angår, kunde visserligen åtskilliga ändringar göras, men jag tror för min del att vi böra afbida utgången af 1:sta punkten, ty deraf beror hela frågan. Jag tror att, då man förordat C. A. Larssons reservation, man uppfyllt allan rättfärdighet.

*Ang. löne-
regle-
ringen för
arméen.
(Forts.)*

Det har under dessa dagar yttrats man och man emellan och jag har äfven sett i åtskilliga af hufvudstadens tidningar framkastat, att detta förslag skall vara i ett obehagadt ögonblick framkommet från någon del af Stats-Rådet och att det skulle vara en klok tanka af regeringen att icke släppa ifrån sig en fast tillgång, som nu finnes i boställena, men jag tror icke att man kan fästa sig dervid, ty då regeringen begärt att dessa löneanslag skola sättas på en fast reglering, så föreställer jag mig att det derigenom skall blifva mycket lättare för regeringen att disponera dessa anslag i stället för besväret med boställen. Det är dessutom en stor fördel för arméens officerare att utfå sina löner kvartalsvis emot att, såsom förhållandet nu är med en stor del af befälet, hafva besvär att genom bruk af sina boställen få en mindre viss inkomst.

Vidare finner jag af ett moment i 2:dra punkten, att den stora fördelen af en jemnare lönefördelning, som genom den i fråga satta regleringen bör vinnas, till stor del skulle förfelas så länge de gamla officerarne, som tillträdit sina befattningar före den 8 April 1862, ännu tjena kvar. Jag tror att det är en försvinnande liten del af det högre befälet som har fördel deraf, då deremot en öfvervägande stor del af befälet måste hafva vinst af regleringen, då så stora anslag fordras i årlig lönetillökning som 1,204,000 kronor i jemnt tal.

Således har jag här vågat framställa de skäl, som för mig varit så öfvervägande, att jag icke kan gå in på förslaget utan med det af Herr C. A. Larsson föreslagna amendement — och jag anhåller dertfore att Herr Talmannen behagade derå framställa proposition.

Herr Liss Olof Larsson: Jag kunde fatta mig kort, då ingen här uppträdt till försvar för Utskottets betänkande, men som detta i allt fall icke lärer uteblifva, så skall jag be att få yttra några ord. Såsom Herrarne se, har jag icke delat Utskottets majoritets åsigt, utan afgifvit en reservation emot dess hemställan. Om jag vore så lycklig som den näst föregående talaren att hafva alldeles klart för mig motiverne, som ligga till grund för Utskottets förslag, och jag kunde förstå dem, så vore det naturligtvis lättare att uppträda och söka vederlägga dem, om jag ansåg dem ohållbara; men då jag ej befinner mig i en så lycklig ställning, så har jag svårare att nu göra det. Jag har visserligen jemte de skäl Utskottet i hem-

Ang. löneregleringen för armén.
(Forts.)

ställandet anført, men som jag ej anser giltiga, hört åtskilligt tal såväl utom Kammaren som i Utskottet, men de skäl som då uppgivits anser jag icke lämpligt att bemöta förr än jag får höra om de här upprepas, ty det kan vara tid dertill, om de skulle framställas äfven inom Kammaren.

Om jag i allmänhet så väl i Stats-Utskottet som inom Kammarren har svårt för att inlåta mig på frågor om löneregleringar. emedan jag i de flesta, jag kan gerna säga, i alla fall, icke eger dertill erforderlig specialkunskap, så måste detta i den nu föreliggande frågan vara så mycket mera svårt eller rent af omöjligt, då jag icke vet hvad arbete som fordras för de löner, som skola gifvas; ty det är alldeles klart att, om jag anser dessa löner tillräckliga för det arbete som blir en följd af den nya härordningen. de måste vara alldeles för stora för den nuvarande. Jag måste nemligen antaga att lönerna beräknats för den nya härordningen, då Kongl. Maj:t föreslagit att de, som ingå i den nya lönestaten, skulle vara skyldiga att underkasta sig de förändringar i tjenstgöringsskyldighet och aflöningsförmåner, hvilka en omorganisation af landtförsvaret kan göra erforderliga; men, då så är förhållandet, är också klart att de föreslagna lönerna icke äro lämpade efter de nuvarande förhållandena och jag kan således icke antaga dessa löner, då jag icke vet hvad arbete, som för dem kan fordras. Jag vet visserligen, att man framhållit det Andra Kammarren sjelf framkallat nödvändigheten af en lönereglering och jag erkänner äfven att jag sjelf bidragit dertill, men jag har dock aldrig tänkt att man skulle börja såsom man nu gjort: att bestämma lönerna först och arbetet sedan, utan jag hade föreställt mig att man skulle gå en motsatt väg. I fråga om andra lönestater har man tillämpat principen, att reglera arbetet först och bestämma lönerna sedan, men nu synes man vilja slå in på en annan bana, tvärt emot den åsigt Riksdagen förut uttalat, och då jag icke funnit skäl ändra den åsigt jag förut hyst, så kan jag icke heller i detta fall frångå denna öfvertygelse. Det är icke heller en enskild mening som jag i detta fall uttalar, ty Herr Krigsministern har sjelf i fjor uttalat samma åsigt, att man borde låta med löneregleringen anstå tills arméorganisationen blifvit genomförd, och flera ledamöter af denna Kammar, för hvilka jag hyser stor aktning och förtroende, hafva haft likartade yttranden. Detta var för ett år sedan, men jag har icke sedan dess funnit något skäl, som kunnat jäfva riktigheten häraf.

Jag vill icke för det närvarande söka ingå i pröfning af någon af detta förslags detaljer. ehuru det förefaller mig besynnerligt att de nu af Regeringen begärda anslagen så högst betydligt öfverstiga de anslag som fordrades 1871, då det var fråga om en mycket större befälspersonal än nu. Jag vet visserligen att tiderna sedan dess förändrats, men dock icke till sådan grad att skäl förefunnits att begära så stort anslag.

Hvarför jag icke nu vill vara med om en lönereglering, utan i

sammanhang med en blifvande arméorganisation, dertill föranledes jag ytterligare af det förhållande, att man hittills under alla de riksdagar jag bevisat och äfven förut, så att säga, oupphörligen öst ut penningar för vårt försvar och ändock alltid mötts med det påståendet att vi stå alldeles redlöse och hafva ingenting att försvara oss med. Skall man fortfarande beträda denna väg? Jag tror att det är tid på att vi börja att gå till väga på ett annat sätt, nemligen, så som jag förut påpekat, antaga en ny härordning, och att man först bestämmer den verksamhet hvarje tjänsteman vid arméen skulle hafva och sedan rättar lönen derefter, så att man får någon grund för beräkning af de löner man bör gifva. Icke kommer man till målet — landets försvar — genom att utösa penningar oupphörligt, ty oaktadt vi göra detta, heter det ju ändock att vi äro försvarslöse. Om det nu är möjligt att så är förhållandet, och som vi nog få höra, när vi skola diskutera det nya härordningsförslaget, så kan jag ändock icke förstå att det skall afhjelpas på det sätt nu är föreslaget.

Det har nu blifvit gjordt yrkande om bifall till Herr Carl Anders Larssons reservation, men jag kan icke bifalla densamma, ty den går ut på detsamma som Utskottets förslag, men skiljer sig från det sistnämnda förslaget blott deri att, då Utskottet tillstyrkt den nya lönestatens tillämpning redan nästa år, Herr Carl Anders Larsson vill uppskjuta densamma till det år, då en ny af Kongl. Maj:ts och Riksdagen godkänd härordning träder i verkställighet. Men då jag för min del har den åsigten, såsom jag förut nämnt, att först efter det det arbete och den tjänstgöring, man af officerarne fordrade, blifvit bestämda, och förhållandet mellan lönen och arbetet sålunda ordnadt, kan en löneroglering för armén uppgöras, och för den skull kan jag icke biträda Herr C. A. Larssons reservation. Inom Utskottet uttalade jag den åsigt, att man borde afslå Kongl. Maj:ts proposition och i stället bevillja dyrtidstillägg likasom vid förra riksdagen samt jemväl, om sådant af förändrade förhållanden och omständigheter påkallades, bevilja högre dyrtidstillägg än förra året; och på det att Utskottet måtte komma i tillfälle att utarbete ett förslag i denna riktning, får jag värdsamt yrka återremiss af den nu föredragna punkten.

Jag har icke mera att tillägga nu, men jag förbehåller mig att framdeles, i händelse jag dertill finner mig befogad, försöka försvara min åsigt, i fall de skäl, som komma att anföras för Utskottets förslag, icke blifva för mig öfvertygande.

Herr Jöns Rundbäck. Herr Talman! Mina Herrar! Då vid denna riksdag blifvit framlagdt det Kongl. förslag, som afser en reglering af den indelta arméens löner och hvilket förslag enligt min uppfattning i sig innebär en stor förbättring genom den enkelhet, reda och ordning det inför uti dessa löner och hvarigenom en mängd orättvisor och ojämnheter, som förut egt rum i afseende å lönerna

Ang. löneregleringen för arméen.
(Forts.).

emellan olika corpser och regementen samt äfven inom hvarje särskildt regemente, skulle kunna afhjelpas, har jag för min del icke för ett ögonblick tvekat att biträda detsamma. Men på samma gång jag säger att jag biträdt den stora grundsats som deri blifvit uttalad, så måste jag förklara att jag icke kan godkänna förslaget i de delar, der jag finner denna grundsats vara bruten, och den är bruten derigenom att lönerna icke äro rätt afvägda mellan den indelta och den värfvade arméen i förhållande till hvaraderas tjänstgöring; och då jag tror, att Kongl. Maj:t vid bestämmande af lönerna för den värfvade arméens officerare tagit till så mycket, som erfordras för deras uppehälle och anständiga bergning, så följer deraf, att jag anser aflöningen för de indelta officerarne vara för hög; ty det är en ganska stor skillnad, som vi alla känna, uti fordringarne både på kunskaper och tjänstskyldighet som man ställer på den indelta officeren mot på den värfvade; så till exempel skola officerarne vid de värfvade regementena vara i nästan ständig tjänstgöring och särskilt måste officerarne vid artilleriet genomgå så väl Carlberg som Marieberg och dessutom en ganska lång och dyrbar beredelsekurs, innan de kunna få inträde vid det senare militärläroverket. Om man derföre, som sagdt, jemför de fordringar i afseende på kunskaper och tjänstgöring, som ställas på artilleriofficerare, med hvad som fordras för infanteriofficerare, så tror jag icke att det är rätt att gifva dem lika stora löner. Så har likväl skett derigenom att deras löner blifvit bestämda till samma belopp. Man invänder måhända att denna olikhet skall utjemnas genom dag aflöningen och tjänstgöringspenningarne och att man derför har dessa tre rubriker lön, dag aflöning och tjänstgöringspenningar. Nu utgår likväl dag aflöningen med samma belopp för den indelta som för den värfvade arméen och detta är riktigt då båda äro i tjänstgöring; skillnaden är endast den att den som icke är i tjänstgöring icke heller får någon dag aflöning. Om nu en indelt officer, såsom ofta är händelsen, kommanderas till tjänstgöring för hela året, så erhåller han lika mycket i lön och dag aflöning som garnisonsofficeraren, men då gestalta förhållandena sig så, att den indelte officeraren erhåller så mycket mer i lön som tjänstgöringspenningarne, som ej erhållas af officerare vid värfvade trupper, och dessa utgöra för en Öfverste 1,500, för en Öfverstelöjtnant 600 och för en Kapten 400 kronor årligen. Nu är det visserligen sannt, att squadrons- och batteri- chefer dessutom hafva ett årligt arvode af 600 kronor, men detta är dock endast ett undantagsförhållande, som gäller lika väl inom den indelta som inom den värfvade arméen. Antages nu — och detta är ett antagande som ligger ganska nära till hands — att infanteriofficeren tjänstgör hela året, så blir lönen densamma som för en kavalleri- eller artilleri-officer, som ligger i garnison året om, men t. ex. en major, en löjtnant vid den indelta arméen blir i så fall bättre lottad, emedan han jemväl åtnjuter tjänstgöringspenningar.

Nu få vi väl medgifva och, efter hvad jag tror, lär det väl icke

falla någon in att vilja bestrida, att Kongl. Maj:t framlagt detta förslag i sammanhang med och med fästadt afseende på att den nya härordningen nu skulle vinna Riksdagens bifall, men det torde väl för en hvar vara bekant att denna Kongl. proposition om härordningen i sitt nuvarande skick icke gerna kan af Riksdagen bifallas, och om detta nu till förhållandet, så stå vi ju kvar vid den gamla grundsatsen om 2 månaders öfningar och 10 månaders ferier vid indelningen. Afven jag anser att en löstillsökning för officerarne af indelta arméen kan vara både billig och berättigad under förutsättning af att deras tjänstgöring ökas, och efter mitt förmenande är det mycket rättvist att de få samma aflöning som officerarne af den värfvade arméen, men då skola de äfven hafva samma tjänstgöring. I det hänseendet har sista komitén för uppgörande af förslag till ny härordning uppställt tvenne grundsatser, hvilka jag för min del finner vara alldeles riktiga, på samma gång som det förundrar mig att de icke blifvit följda vid tillämpningen. Komitén säger nemligen att »en sida af frågan, som icke får lemnas oppmärksammas, är att industrien och yrkena numera gifva så riklig ersättning åt sina idkare att de militärer, som hembeförlovas, i allmänhet böra antagas kunna skaffa sig god förtjenst.» Jag tror att komiterade hafva rätt häri och jag har mig bekant att redan ett stort antal officerare ingått än i det ena än i det andra yrket, der de förtjena större dagaflöning än till exempel en kapten med 3 och en löjtnant med 2 kronor pr dag. Jag tror icke att det finnes någon, som skulle vilja påstå att en kapten skall kunna lefva på 3 och en löjtnant på 2 kronor om dagen hvarken i Stockholm, Göteborg eller någon annan af våra större städer; men derfore, invänder någon måhända, hafva de äfven en lön derjemte, hvilken är afsedd för beklädnad, lifsuppehälle eller andra lefnadskostnader. Ja, detta är nog sannt, men om de måste taga af sin lön för att kunna sörja för sina dagliga lefnadsbehof, så äro de ju i en sämre ställning än en person, som under 10 månader om året kan förtjena dubbelt så mycket, utan att behöfva taga af sin lön. Denna af komiterade uttalade grundsats har äfven blifvit beaktad med afseende å de officerare som skola tjena vid landtvärnet, i det komiterade säga: »de vid landtvärnet anstälde officerare hafva i anseende till sin mindre trägna och mindre kostsamma tjänstgöring ansetts böra aflönas efter andra grunder än officerare vid linien.» Här har således blifvit iakttagen den grundsatsen, att man bör beräkna lönen efter arbetet och uppställa fordringar derefter.

På grund af dessa betänkligheter mot löneregleringsförslaget, för så vidt det angår indelta arméen, har jag vidfogat min reservation, och om ni, mina herrar, finnen att jag har haft skäl för densamma, ber jag att ni förenen eder med mig och återremitteren förslaget till Utskottet, ty det är gifvet att i sådan händelse nya tabeller och anordningar nödvändigt måste uppgöras, för att man skall kunna inse huru frågan i så fall skall gestalta sig. Jag vill derfore icke bestämdt påstå, att min beräkning att infanteriofficerarnes löner

*Ang. löneregle-
ringen för
arméen.
(Forts.).*

Ang. löneregle-
ringen för
arméen.
(Forts.)

skulle nedsättas med 15 procent är den absolut rätta, utan tror nog att en jemkning häruti kan göras och är fullt förvissad derom att man snart skall komma till en sådan jemkning, om man granskar förslaget i detalj. Jag har kommit till dessa 15 procent genom jemförelse med Kongl. Maj:ts proposition vid förliden riksdag, då det var fråga om lönernas bestämmande vid indelta och värfvade arméen. Kongl. Maj:t föreslog då till lön för öfverstar 7,020 Rdr, för öfverstelöjtnanter 4,050 Rdr, för kaptener 1,800 Rdr och begärde derjemte såsom lönetilllägg för öfverstar 30 procent, för öfverstelöjtnanter 50 procent, för kaptener af första graden 50 procent samt för Kaptener af andra graden äfvensom för löjtnanter 100 procent. Nu skedde detta i fjor, men i år har den ändring i löneregleringen gjorts, att, utom dessa procent, ytterligare en förhöjning begärts, nemligen för öfverstar en förhöjning af 10 procent, för öfverstelöjtnanter af 20 procent, för Majorer af 57 procent, för regementsqvartermästare af 51 procent och för Kaptener af 88 procent. Således skall en Kapten, hvilker enligt förstnämnda förslag beviljats en löneförhöjning af 50 procent och enligt det föreliggande af 88 procent, erhålla en löneförhöjning, utgörande ej mindre än 138 procent af 1833 års fastställda aflöningsstat. På detta svarar man helt säkert, att det skett för åstadkommandet af en någorlunda likställighet de olika regementena emellan; ty vid somliga regementen äro de så kallade öfverskottsmedlen så stora, att de gå till 138 procent. Vid ett enda regemente uppgå de till 159 procent, då deremot medelprocenten af hvad hvarje regemente har är 71 procent. Då det nu visat sig, att denna löneförhöjning öfverstiger 80 procent, blir följden, att de allra flesta officerare erhålla en större löneförhöjning nu, äfven med beräkning af lönetillskottet; de enda som i detta fall komma till korta, äro öfverstar och öfverstelöjtnanter. Vid denna beräkning har jag lagt till grund den uträkning, som förlidet år lemnades oss öfver aflöningen vid Andra Lif-grenadier-regementet. De siffror, jag derifrån hemtat, sammanfalla visserligen icke fullkomligt med medelsiffrorna, men för att icke göra herrar officerare något för när, har jag gjort min beräkning efter förhållandena hos ett regemente, der procentsiffran å öfverskottsmedlen är 88; och detta torde väl icke lända herrar officerare till annat än fördel.

Jag har här uti mitt yttrande icke berört en annan omständighet, som kunde vara värd att beakta, nemligen angående ersättning för hästar och fourageringsmedel, så att, om någon skulle vilja upptaga detta ämne till vederläggning, får jag förklara, att jag icke fäst mig vid detsamma.

Jag vill för tillfället icke vidare upptaga Kammarens tid, utan hoppas att, i den händelse Kammaren i likhet med mig anser att en lönereglering bör ega rum i den riktning, att officerarne godtgöras i förhållande till de fordringar, som man ställer på dem, ärendet i den af mig vidrörda punkt blir återremitteradt till förnyad behandling af Utskottet.

Friherre Ericson: Jag skall be att i största korthet få redogöra för den ställning, som nu föreliggande fråga innehar för dagen och i hvilken den befinner sig till representationens deri förut uttalade önsknings och beslut, äfvensom jag tillika vill be att få något belysa den ekonomiska sidan af saken samt komplettera den motivering, som af Herr Liss Olof Larsson befunnits ofullständig.

Ang. löneregleringen för arméen.
(Forts.)

Representationen har, såsom Herrarne veta, vid åtskilliga tillfällen uttalat den önskan, att en reglering af indelta arméens löner måtte, ju förr desto hellre, komma till stånd, och denna önskan har stundom blifvit ganska skarpt accentuerad samt en gång till och med varit föremål för en skrifvelse till Kongl. Maj:t, nemligen då Rikens Ständer i sammanhang med anmälan af en sådan önskan ställde till Kongl. Maj:ts förfogande 100,000 riksdaler, för att användas under tiden till dess löneregleringen komme till stånd. Vidare hafva, under den nya representationen, vid alla tillfällen då Kongl. Maj:t äskat förnyande af detta anslag, röster höjt sig emot beviljande af sådant löneförbättringsanslag, derför att ej Kongl. Maj:t i sammanhang dermed föreslagit en lönerreglering. Emellertid har Kongl. Maj:t nu framlagt ett sådant löneregleringsförslag och derför bör Kongl. Maj:t ju således icke rättvisligen klandras.

Den önskan, som, på sätt jag ofvan antydt, hos representationen gjorde sig gällande, uttalades emellertid *oberoende* af arméens reorganisation. Ty äfven under det nya statskicket — såsom man ju plägar kalla det — har frågan om en *reorganisation* af arméen oafbrutet stått på dagordningen; men icke förty har man uttalat den önskan, att förslag till lönerreglering för indelta arméen måtte framläggas och sålunda har representationen, eller åtminstone de ärade talare, hvilka opponerat sig emot alla anslag till löneförbättring, verkligen ansett, att en lönerreglering kunde och borde försiggå särskildt för sig och oberoende af den blifvande reorganisationen af arméen.

Detta kan också, enligt min åsigt, verkligen försiggå, så vida nemligen vid löneregleringen icke företages någon förändring, som är till hinders vid eller lägger svårigheter i vägen för genomförande af en förbättrad härorganisation. Således är det nödvändigt att tillse, huruvida det nu föreliggande förslaget till reglering af indelta arméens löner verkligen kunde blifva till hinder för en förändrad härordning eller måhända i stället bidra till att framskjuta densamma.

Det är gifvet, att det indelta aflöningsättet icke kan komma i fråga att tillämpas vid en förändrad arméorganisation, stödd på annan grund än indelningsverket, och jag har icke heller hört någon, som ens satt något sådant i fråga. Ty jag tager för afgjort, att man med indelningsverket menar icke blott rust- och rothållet, augmentsräntor och dylikt, utan äfven de indelta aflöningsstillgångarne för arméens befäl. För min del anser jag det vara alldeles klart, att om man bygger härordningen på en annan grund, så måste äfven befällets aflönning komma att hvila på en annan grund, om icke af

Ang. löne-
regeln för
arméen.
(Forts.)

andra skäl, så åtminstone därför, att, om man gifver detta befäl större sysselsättning, det är gifvet, att detsamma derigenom är förhindradt att kunna förskaffa sig sin utkomst medelst skötande af jordegendomar, hvar till de, hvilka hafva sina löner anvisade i bostäl- len, nu äro hänvisade. Jag anser således, att afskaffandet af det indelta aflönings sättet måste blifva en gifven följd af en ny härordning och måste alltså nödvändigt åvägabringas. Men detta torde, såsom Herrarne lätteligen inse, kräfva en temligen långvarig operation och är ingalunda genomfördt med ett blott penndrag eller endast derigenom att Kamrarne bifalla en förändring af det indelta aflönings- sättet till ett kontant. Ty, såsom Herrarne jveta, hafva indelningshaf- varne samma rätt som andra innehafvare af svensk jord, nemligen att icke kunna derifrån afhysas omedelbart, utan först efter åtnjutande af laga fardag, det vill här således säga efter två år. Då det sålunda är åtskilliga arrangementer som måste vidtagas, för att få aflönings- tagarne in på det kontanta aflönings sättet, torde det, enligt min för- mening, vara riktigast om dessa åtgärder företagas innan härordnings- förslaget bifalles; ty om detta sker först *efteråt*, så skulle enligt det nya härordningsförslaget befälet komma att fortfarande tjenstgöra några år med indelta löner. Jag kan sålunda ej dela Herr Carl Anders Larssons betänkligheter derutinnan, att, enär härordningsför- slaget icke kommer att nu antagas, det vore för tidigt att vidtaga den här föreslagna löne regleringsåtgärden, utan det är tvärtom, enligt hvad jag anfört, nödvändigt att denna går förut, så vida man icke, som sagdt är, vill hafva en härordning, der truppen icke är indelt, men befälet står kvar med indelta löner.

Beträffande åter den ekonomiska sidan af saken, så skall jag endast hålla mig till den indelta arméen, emedan inga anmärkningar gjorts i fråga om den öfriga, och jag tror mig vara af samma tanke angående den värfvade arméen som Herr Jöns Rundbäck visat sig vara.

Kongl. Maj:ts anslagsfordringar dela sig i tvänne slag. Det ena slaget utgöres af sådana, som skola utgå för en gång, det andra af sådana, som behövas för en fortsatt tillämpning af den föreslagna lönestaten. Hvad de af det förra slaget beträffar, eller de anslag, som skola utgå endast en gång, bestå de uti det så kallade förskottet, och medgifver jag, i öfverensstämmelse med den åsigt, som på flera håll gjort sig gällande, att det rätteligen bort uppföras i statsbudgeten för år 1876. Ty det utgör icke något förskott i den mening, att man skulle kunna få dem tillbaka, utan kommer att fortgå i alla tider. Detta är emellertid en temligen likgiltig fråga, endast en bokförings- åtgärd. Emellertid är det en verklig utgift, om den än kallas ett förskott, och en utgift på 3,073.733 kronor; och om man dertill lägger det för inlösen af tjänste- och fardagsår af Kongl. Maj:t före- slagna belopp af 1,700,000 kr., så får man den summa af 4,773,733 kr., hvilken skall utgå för en gång och hvilken man ovilkorligt måste påtaga sig när man övergår från det indelta till det kontanta aflö- nings sättet, alldenstund det ligger i sakens natur, att de militära

aflöningstagarne måste hafva samma rättigheter som öfriga löntagare att få ut sina löner qvartalsvis, hvaremot boställsarrendena och räntorna icke kunna blifva tillgängliga för än vid årets slut. När man således gör en öfvergång, måste man alltid utbetala detta s. k. förskott äfvensom medel för inlösen af rätten till tjänste- och fardagsår. *Ang. lönereglingen för arméen. (Forts.)*

Dessa summor måste således utgå; och att de utgå i år är icke något att beklaga, då det ju för närvarande icke är brist på tillgångar i statskassan. Det tillskott, som fortfarande erfordras för genomförande af föreslagna lönereglingen är lätt att finna; det utgöres af skilnaden mellan slutsumman å den tabell, som upptager arméens löneförmåner enligt förra lönereglingen, och slutsumman å den tabell, som upprättats i enlighet med nu föreslagna lönereglingen. Denna skilnad uppgår till 559,110 kronor, hvarvid dock är att märka, att i detta belopp inbegripes det dyrtidstillägg, som för innevarande år är till indelta arméen anslaget. Om således ett dylikt dyrtidstillägg skulle fortfarande utgå, såsom föreslagits af Herr Liss Olof Larsson, hvilken dessutom varit så god lofvat höja detsamma, måste naturligen detta belopp fråndragas nyssnämnda summa, hvartill dock komme ett ytterligare anslag af 185,000 kronor för öfverflyttningen af ackordsarmorteringsfondens förbindelser från arméens befäl till statsverket, derest af Kongl. Maj:t föreslagna lönereglingen godkändes. Ackordsarmorteringen skall emellertid, efter verkställd beräkning, vara fullbordad omkring år 1883, hvarföre anslaget å 185,000 kronor endast är af öfvergående natur.

Emot det att Riksdagen åtog sig de kostnader, som af nya löneregleringsförslagens antagande blefve en följd, har Kongl. Maj:t i stället föreslagit, att indelta arméens samtliga nuvarande lönetillgångar skulle till statsverket öfverlätas. Den värderikaste delen af dessa tillgångar utgöres af de åt militiestaten anslagna boställena, hvilka troligen komme att gifva betydligt högre afkomst om de blefvo till statsverket indragna och derefter, i likhet med andra boställen, utarrenderades på längre tid, t. ex. 20 å 30 år, enär då en blifvande innehafvare kunde utan farhåga på boställets brukning nedlägga kostnader, hvilket nu deremot ej är fallet, då boställshafvaren, som för öfrigt i vanliga fall saknar för boställets rätta bruk erforderligt kapital och ofta nog icke eger tillräcklig insigt i jordens skötsel, ej vet huru länge han möjligen kan få behålla bostället, och därför underlåter att å detsamma nedlägga kostnader, dem han med lika ringa säkerhet kan beräkna att återfå, som han kan bestämma längden af sin besittningstid. Enahanda är förhållandet, om någon af en indelningshafvare arrenderat hans innehafvande boställe, hvilket således ej heller på detta sätt gifver den afkomst, som det, rätt skött, borde gifva.

Af militieboställen finnas tvänne slag: 1:o) de, som för vederbörande löningsfonders räkning utarrenderats på 20 eller 30 år och hvarikas årliga afkastning, efter den beräkning som i Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets tillstånd och behof finnes upptagen, utgör

Ang. löneregle-
ringen för
arméen.
(Forts.)

omkring 800,000 kronor; och 2:o) de s. k. bostadsboställena, af hvilka en del innehafves och brukas af löntagarne sjelfve, en del af dem utarrenderats och slutligen en del — ett ringa antal — af löne-direktionerna utarrenderats på längre tid med rätt för boställshafvaren att arrendet oafkortadt uppbära. Af boställena är det bostadsbo-ställena, af hvilka man kan hoppas den påpekade förhöjningen i af-komsten om de till statsverket indragas och på längre tid utarren-deras. Beträffande nuvarande afkomsten af dessa boställen utgör densamma, enligt boställshafvarnes egna uppgifter, omkring 1,152,000 kronor. Utarrenderade på 20 eller 30 år skulle emellertid boställena lemna, de flesta, om ej alla, en förökad och flera en mångdubblad afkastning mot hvad nu är förhållandet. Om än storleken af denna afkastning är omöjlig att beräkna och bestämdt bevisa, så är dock af det anförda klart, att af militieboställenas öfverlåtande till stats-verkets disposition detsamma bör blifva fullt ersatt för de ökade kostnader, som antagandet af nu föreslagna lönestaten för arméen skulle medföra.

En föregående talare, Herr Liss Olof Larsson, har beklagat, att Utskottet icke anfört några skäl för det slut, hvartill Utskottet i förevarande ämne kommit. Jag ber med anledning häraf få fästa den ärade talarens uppmärksamhet derpå, att motiv verkligen fin-nas bilagda Utskottets utlåtande. För öfrigt äro de skäl, jag nu haft äran andraga för bifall till Utskottets förslag — de må vara huru ringa som helst — också en motivering, af hvilken Herr Liss Olof Larsson förut erhållit del, icke enskildt utan offentligen vid Utskottets behandling af frågan. Utan skäl har således icke detta Utskottets utlåtande tillkommit, och derom borde den minst sakna kännedom, som sjelf är ledamot af Utskottet och närvarit vid dess öfverläggningar och beslut i frågan. Om dessa skäl ej kunna af honom godkännas, är åter en annan sak. Ogrannlaga förefaller det emellertid att så behandla sina utskottskamrater, som han gjort, i det han låtit påskina, att de motiv, som ligga till grund för Ut-skottets förslag, blifvit honom undanhållna, synnerligast som han vid diskussionen i Utskottet sjelf varit tillstüdes.

En annan talare, Herr Jöns Rundbäck, har yttrat betänkligheter emot antagandet af Utskottets förslag, enär deri förordade aflönings-stater syntes honom icke rätt väl afvägda, då lönen för officer vid indelta arméen vore föreslagen att utgå med lika högt belopp som till officer af samma klass inom värfvade regementen. Jag vill här-emot endast påminna att *tjenstgöringspenningarne* endast äro till för tjenstens uppehållande vid regementet. En officer vid indelta arméen, hvilken, såsom Herr Rundbäck exempelvis antagit, blefve till tjenst-göring under hela året kommenderad, skulle visserligen få uppbära *dagaflöning* för hela året i likhet med den värfvade officeren; men då, såsom jag förut påpekat, *tjenstgöringspenningarne* endast skulle utgå för tjenstens upprätthållande vid regementet, skulle han å andra sidan icke ega att beräkna sådana för den tid, han vid regementet

icke närvore, utan måste afstå dessa till den, som tjensten upp- *Ang. löneregle-*
rätthöll. *ringen för*
arméen.

(Forts.)

För öfrigt tror jag posteringen i allmänhet vara något så när riktig, ehuru det är klart att olika åsikter härom kunna råda, i det den ena graden för den ene synes för högt, den andra för lågt afö- nad. Detta är ju emellertid en smaksak, och derom kan icke tvistas.

Är det hela i allmänhet lämpligt och riktigt, är väl ej skäl att för en eller annan detaljanmärkning sätta ett absolut veto mot Kongl. Maj:ts förslag. Så har ej heller Stats-Utskottet fattat sin uppgift, utan, då detta förslag i allmänhet ansetts antagligt, föresla- git bifall till detsamma; och jag anhåller för min del om proposi- tion på bifall till denna Utskottets hemställan.

Chefen för Kongl. Finansdepartementet Herr Statsrådet Friherre Åkerhielm: Med anledning af den siste talarens yttrande om de förskott, hvilka från Statskontoret utgå för den föreslagna löneregle- ringens utförande redan år 1876, anhåller jag att nu genast få till- kännagifva, huru jag för min del sammanräknat de siffror, hvilka verkligen kunna hänföras till de belopp, som under år 1876 skola såsom »förskott» från Statskontoret utgå, förutsatt att den ifråga- satta löneregleringen i öfrigt vinner Riksdagens bifall. Jag vill, med andra ord sagdt, redan nu begagna tillfället att redogöra för de skäl, som hos mig, då frågan i Statsrådet förelåg, undanröjt all tvekan om Statskontorets förmåga att förskjuta de summor, hvilka Chefen för Landtförsvars-departementet beräknat att utgå såsom förskott vid löneregleringens genomförande; och jag finner mig så mycket hellre föranlåten att nu uttala mig, som, om än jag till stor del gillar hvad Friherre Ericson anfört, de af honom uppställda siffror icke syntes mig öfvererensstämma med dem, hvilka jag erhållit såsom resultat af mina beräkningar. Enligt Bil. N:o 3 a) till den Kongl. propositionen upptagas indelta arméens samtliga tillgångar till 3,525,662 kr. 39 öre. Derifrån bör, som Friherre Ericson riktigt säger, dragas dels det kontanta anslaget till lönefyllnad åt indelta arméen 381,134 kr. 66 öre och dels särskildt anslag till löneför- bättringar vid indelta arméen 70,794 kr. 43 öre, men jemte dessa summor bör dock ytterligare frändragas största delen af det belopp 1,152,171 kr. 57 öre, hvilket beräknats såsom afkastning af bostads- boställena, och detta först af det skäl, att då, i enlighet med hvad Kongl. Maj:t föreslagit, innehafvarne af underofficersboställen skulle medgifvas quarsitta vid dem under fem år efter regleringens genom- förande, dessa boställen först böra utgå ur räkningen; och vidare af det skäl att antagligen endast relativt få af öfrige boställsinnehafvare i fråga redan den 1 Mars 1876 torde lemna sina boställen. Större delen af det belopp, hvartill nämnda afkastning är upptagen, kan således, såsom sagdt, medräknas i det afdrag som bestämmer beloppet af det förskott man bör beräkna.

Ang. löneregle-
ringen för
arméen.
(Forts.)

Under sådana förhållanden torde den summa, som är afsedd att för det ifrågakommande ändamålet utgå såsom förskott från Statskontoret, icke böra kunna beräknas till mer än 2 millioner kr., eller, än närmare bestämdt, till 1,500,000 kr., enär, då förskotten utgå qvartalsvis och det sista infaller sent på året, egentligen endast summan af 3 kvartal verkar på räkningen. Redan i och för sig ansåg jag dessa siffror ej böra vara afskräckande, och då dertill kom att jag kort efter det jag kallades till Konungens Råd fick lära mig att Statskontorets tillgångar väl medgäfvos att till statens jernvägar kunde anvisas ett belopp af 2,500,000 kr., såsom förskott på 1875 års anslag, så kunde jag verkligen icke föreställa mig att dessa 1,500,000 kr. skola under 1876 förorsaka någon olägenhet för Statskontorets kassas ställning.

Hvad åter angår att den ifrågakommande summan är omnämnd i den Kongl. propositionen endast som ifrågakommande förskott, så härleder sig detta af Arméförvaltningens utredning af ämnet. Granskas denna utredning, skall man nog inse att, då de särkilda siffrorna icke kunnat bestämdt beräknas, ej heller med önskvärd säkerhet någon summa i budgeten kunnat införas. Ett ytterligare skäl till, att förskott i detta afseende måste från Statskontoret utgå, ligger utan tvifvel äfven deri, att de löntagare hvarom fråga är nu få sjelfve så att säga ligga i förskott för sina löner, ett missförhållande som väl i sammanhang med regleringen torde böra rättas.

Utan att närmare inlåta mig i sjelfva saken, har jag endast öppet och ärligt velat tillkännagifva den tankegång, som ledt mig att biträda Chefens för Landtförsvaret förslag om förskott för det ifrågakommande ändamålet, och hvarför jag deri hvarken sett eller ser någon anledning till oro.

Herr Hæggström: Lika egendomligt som det skulle förefalla att, om vi hade att behandla en Kongl. proposition om ny lönereglering t. ex. för Kammar-kollegium, Riksdagen beslöt en dylik ny reglering utan att den hade föregåtts af ny anordning af göromålen inom Kollegiet, lika egendomligt synes det mig vara att fastställa en ny lönereglering för indelta arméen, utan att den så mycket omtalade omorganisationen af vårt landtförsvärsväsende egt rum. Mig synes som om vi genom en dylik åtgärd endast förstärkte det gamla indelningsverket, hvilket man ju dock med »all gewalt» vill hafva bort.

Innan jag slutar, erinrar jag mig, då vi tala om en jemn fördelning af lönerna, ett förhållande som synes besynnerligt, men hvilket måhända har sin grund i ett tryckfel eller uppkommit af någon annan orsak, som för mig är obekant. Jag menar härmed det förhållande, att lönen för regementsläkaren vid Gotlands Nationalbeväring finnes upptagen till blott 1,800 kronor, under det lönen för öfrige regementsläkare finnes bestämd till 3,040 kronor för hvardera. Det kan ju hända, att det är ett misstag, men nog ser det eget ut. En förste bataljonsläkare vid de andra regementena är föreslagen till en

lön af 1,950 kronor, således till 150 kronor mera än den af mig omtalade regementsläkaren. Jag upprepar att det förmodligen är ett misstag, och jag styrkes i denna min tro, då jag i det å sidan 49 förekommande förslag till stat för Andra Lifgrenadier-regementet, hvilken stat äfven skulle gälla för Westgöta, Bohus läns, Nerikes och Wermlands regementen, finner, att *en* fanjunkare der är upptagen till åtnjutande af en lön på 8,610 kronor, hvilket uppenbarligen är ett misstag. Jag har emellertid velat påpeka förhållandet med den för omförmälde regementsläkare föreslagna lön, då det ju icke gerna kan vara rimligt och billigt, att hans lön icke blott skall betydligt understiga andra regementsläkares, utan äfven vara lägre än de för förste bataljonsläkare vid andra regementen föreslagna löneförmåner.

Ang. löne-
regle-
ringen för
arméen.
(Forts.)

Utaf en bland Stats-Utskottets ledamöter hafva blifvit anförda några skäl, i syfte att det just nu skulle vara angeläget att genomdrifva denna lönereglering. Det första skälet var, att en reglering af indelta arméens löner redan 1856 blifvit begärd, och att Rikets Ständer då beviljat 100,000 R:dr till förstärkning af det svagast aflönade armébefällets löner. Det är en sanning att så skedde, men detta var dock under helt olika förhållanden, ty då var icke fråga om indelningsverkets *upphäfvande*. Nu deremot, då detta är hufvudfrågan, torde väl vara bäst att först få densamma löst, innan löne-regleringen förekommer till afgörande. Han sade vidare, att afskaffandet af indelta aflönings sättet är en gifven följd af härens omdaning. Ja, om så är, synes det mig klart, att löne-regleringen bör följa efter eller gå i jembredd med en sådan omdaning af hären, men ej föregå den. Jag kan icke få någon annan konklusion af hans påstående. Vidare sade han, att den reglering, Stats-Utskottet föreslagit, måste försiggå nu, såvida man ej vill hafva en härordning, der befälet i flera år kvarstår med indelt aflönning. Jag deremot föreställer mig, att, då vi få den nya härordningen, det skall gå lika lätt för sig som nu att ordna lönerna; ty den nya stat, som nu är framlagd, skall redan 1876 tillämpas, och det åtgår således endast ett år för tillämpningen af en ny löne-reglering. Dessa skäl, som den ärade ledamoten af Stats-Utskottet anført, hafva således icke på mig gjort synnerlig verkan, och jag finner för min del frågan om löne-regleringen vara för tidigt väckt och kan till följd deraf icke godkänna, vare sig Kongl. Maj:ts eller Stats-Utskottets förslag. Jag tror, lika med Herr Liss Olof Larsson, att det bästa vi kunna göra är att återremittera frågan till Stats-Utskottet, i syfte att för kommande året, och äfven för innevarande, om så pröfvas nödigt, bereda dyrtidstillägg åt armébefälet. Det kan nemligen icke vara annat än obilligt, att de militära tjänstemännen skola komma att sakna dyrtidstillägg, då alla andra tjänstemän kommit i åtnjutande deraf. Mitt yrkande kommer också att gå i denna riktning.

Jag vill nu fästa mig vid en annan sida af den föredragna punkten. Förledet är förbereddes Riksdagen på, att det nu framlagda

Ang. löneregle-
ringen för
arméen.
(Forts.)

förslaget skulle inkomma, ty Herr Krigsministern yttrar i bilagan till Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets tillstånd och behof, N:o 3 a sid. 7 med afseende å inlösen af fardagsår för befälet och i fråga om den blifvande löneregleringen följande: »Då fardagsårens afkastning utgör en löntagaren tillförsäkrad inkomst för redan fullgjord tjänst, så har han väl, enligt mitt förmenande, en fullständig civilrättslig befogenhet att under denna tid förblifva i besittning af bostället. Men okränkbarheten af en dylik rättighet kan dock ej sträckas ända derhän, att icke vederbörande kan åläggas att för statens bästa afstå densamma, dock naturligtvis endast mot fullgod lösen.» Riksdagen svarar i anledning häraf uti sin underdåniga skrifvelse N:o 35 angående fjerde hufvudtiteln (sid. 18): »I afseende å verkställigheten af förslaget om inlösen af armébefälets rätt till fardagsår å innehafvande boställen, har Riksdagen ansett sig böra fästa uppmärksamheten på, hurusom billigheten fordrar, att indelningshafvare, som sjelfve bruka sina boställen och äro till fardagsår berättigade, äfvensom arrendatorer, hvilka på indelningshafvares tjänstetid innehafva boställen, icke må utan eget medgifvande åläggas att annorlunda än efter åtnjutet fardagsår bostället frånträda.» Riksdagen tillägger ock ganska välbetänkt följande: »Ett motsatt förfarande skulle i enstaka fall kunna för den enskilde föranleda förluster, hvilka det ej berott på honom att förutse eller afvärja.» Det synes mig, som om Riksdagen här i temligen tydliga ordalag sagt, att den icke vill ingå på någon rättskränkning. Jag hade således hoppats att hvad i fjor bebådats, i år icke skulle blifva synligt. Med så mycket större öfverraskning har jag tagit del af Krigsministerns motivering till det nu framlagda löneregleringsförslaget, uti hvilket han, utan afseende på Riksdagens tydligen uttalade, af mig nyss åberopade åsigt, indelat arméens befäl, så att säga, i »hvita» och »svarta barn». De hvita tillhöra värfvade arméen, de svarta den indelta. Detta är så mycket märkvärdigare, som, om jag icke bedrager mig alltför mycket, Herr Krigsministern sjelf tillbragt de flesta åren af sin militära bana vid indelta arméen. Jag omnämner detta icke därför som om Herr Krigsministern bort hysa någon synnerlig förkärlek för indelta arméen, utan emedan jag hade trott, att han åtminstone velat göra indelta arméens officerare likställda med den värfvade arméens befäl. Jag är naturligtvis skyldig bevis för hvad jag sålunda yttrat, och detta bevis lemnar Herr Krigsministern sjelf. Uti bilagan till det statsrådsprotokoll, som i år åtföljt Kongl. Maj:ts proposition, återfinnas på sid. 11 i Krigsministerns promemoria följande uttalande: »Beträffande derefter löneregleringens genomförande får jag först framhålla, att värfvade arméens befäl, underbefäl och tjänstemän i i allmänhet innehafva ovilkorliga fullmakter å sina befattningar, hvarföre de ej kunna mot sin vilja intvingas på ny lönestat.» — »För dessa måste emellertid förvaras rätten att utfå sina äldre aflöningsförmåner, hvilka då, under det den nya aflöningen besparas, i stället

komma att från vederbörande regementes aflöningsanslag utbetalas.» Deruti ger jag Herr Krigsministern fullkomligt rätt, ty man bör respektera hvarje individs rättigheter; men då ordningen kommer till de »svarta barnen» eller officerarne vid indelta arméen, har Herr Krigsministern beklagligtvis satt denna viktiga grundsats å sido. Om dem säger han: »vid indelta arméen är deremot, såsom kändt, indelningshafvare, hvilken är utnämnd efter den 8 April 1862, skyldig att underkasta sig ny löneroglering. De löntagare deremot, hvilka erhållit fullmakter före sagde dag, kunna ej emot sin vilja åläggas att ingå på den nya löningstaten.» Äfven detta är fullkomligt rätt, och man hade väntat, att Krigsministern skulle hafva kommit till samma resultat, som med afseende å den värfvade arméens befäl — men så är icke fallet; ty Herr Krigsministern fortsätter: »Vid de indelta lönetillgångarnes öfverlemnande till statsverket blifver det emellertid omöjligt att låta sådana indelningshafvare bibehålla just den aflöning, som de förut åtnjutit. Bostadsboställe må han väl fortfarande innehafva men för de ur löningsfonderna nu utgående aflöningsbeloppen, i hvilka ingå en årligen *vxlande lönevinst*, synes ersättning böra beredas efter medelbeloppet af några föregående års inkomster, hvilken ersättning får bestridas från besparingarne å aflöningsanslagen.» Således äro de indelta officerare, som hafva fullmakt före den 8 April 1862, med afseende på rättsanspråken fullkomligt likställda med dem i värfvade arméen. Dessa senare skola bibehållas vid sina anspråk, men de indelta officerarne skola dömas att mottaga ersättning efter fem års medelmarkegång eller någon dylik beräkningsgrund för de dem fränhända lönerna. För min del måste jag protestera mot en sådan åtgärd, hvori jag ser ett våld, mera än rätt. Jag har en gång förut varit med om en dylik våldsåtgärd inom Riksdagen, och jag hoppas att det var första och sista gången. Jag stod då i minoriteten och bär följaktligen icke ansvaret, hvilket helt och hållet hvilar på dem, som åstadkommo beslutet. Härmed syftar jag på det beslut, hvarigenom Riksdagen frantog lappmarksbefolkningen dess privilegier, oaktadt dess protester deremot. Jag vill lika litet nu som då vara med om att beträda den stråten, hvarpå jag fruktar att man lätt kunde gå allt för långt. Mitt yrkande blir således, att — hvilket beslut än Kammarern i öfrigt fattar — åtminstone mom. litt. n. under föredragna punkten 2 måtte återremitteras till Stats-Utskottet, på det att Utskottet må se till, att äfven indelta arméens befäl får sin rätt. Kanske mötes jag af den invändningen, att de officerare, hvilka fått fullmakt före den 8 April 1862, icke kunna vara många, emedan de fleste sedan dess avancerat och uti de nya fullmakterna underkastat sig en blifvande omreglering; men, äfven om antalet endast belöpte sig till 10 eller 5 eller endast *en*, så är det dock orättvisa, och ju färre de äro, desto mindre blir statens uppoffring, vare sig den åstadkommes genom kompromiss eller på annat sätt.

Man säger äfven, att detta förslag så mycket hellre bör antagas,

Ang. lönerogleringen för arméen.
(Forts.)

Ang. löne-
regle-
ringen för
arméen.
(Forts.)

som allt befäl derigenom kommer att erhålla *lika* löner, under det löneförmånerna nu deremot utgå så ojemnt; men, om så också är förhållandet, tror jag likväl att regleringen kan uppskjutas ännu något år, till dess en ny härordning kommit till stånd. Dessutom kan jag icke finna, att genom detta förslag lönerna blifva jemnare fördelade. Tager jag till exempel öfverstegraden, så finner jag en del öfverstar upptagna till 9,355 kronor, en del andra till 10,120 kronor. Nu är det visserligen sant, att öfverstarne med mindre lönevilkor äfven hafva inqvarteringspenningar, men då förslaget icke angifver det belopp, hvartill inqvarteringspenningarne uppgå, kan man således icke veta, huru lönerna komma att ställa sig; och när man tager bort annan gammal surdeg, hvarför vill man då icke äfven låta inqvarteringspenningarne försvinna genom att evalvera dem i kontanta penningar.

Om vi nu, såsom jag hoppas, snart få en ny härordning och derigenom äfven officerarne vid den indelta arméen inträda i full tjenstgöring, måste följden blifva, att dessa göra anspråk på samma dagaflöning som de öfriga. Enligt det nya förslaget har en öfverste vid de värfvade regementena 5 kronor om dagen under hela året, men vid de indelta regementena dylik dagaflöning endast under 2 månader. Utstrückes nu tjenstgöringen till hela året, så förmodar jag, att officerarne vid indelta arméen ställas i paritet med sina gelikar inom de värfvade regementena, och en öfverste vid ett indelt regemente skulle således erhålla dagaflöning med 5 kronor under ytterligare 10 månader. En öfverste vid ett indelt regemente skulle alltså erhålla högre löneförmåner än vid ett värfvad regemente. Friherre Ericson sade visserligen, att tjenstgöringspenningarne till större eller mindre del utgå till den som förrättar tjensten, när öfversten eller annan officer kommenderas till tjensgöring utom regementets stånd, men detta kan icke inträffa när en ny härordning antages, ty jag förmodar, att hvar och en då får fullt upp att göra, åtminstone bör chefen blifva fullt sysselsatt inom sitt regemente. Följden häraf blir en oupphörlig höjning af lönerna.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, yrkar jag afslag och återremiss till Stats-Utskottet i redan angifvet syfte, och att om Utskottets förslag blifver antaget, åtminstone mom. n måtte återremitteras, för att Stats-Utskottet deri ville föreslå lämpligt tillägg med afseende å indelta arméens befäl och underbefäl.

Herr Kolmodin: Såsom en ledamot af Stats-Utskottet förut antydt, har man snart sagdt hvarje gång, när frågan om anslag till löneförbättring för de svagast aflönade af indelta arméens befäl förevarit, protesterat deremot och påyrkat en framställning om allmän löneroglering. Sådant har skett icke endast vid 1856 års riksdag, som den ärade talaren här midt öfver förklarade, utan många gånger efteråt, äfven sedan man börjat tala om införande af en ny härordning, och det utan att man sammanbundit denna löneroglering med

den nya härorganisationen. Regeringen har nu uttalat sig om sammanhanget mellan dessa båda frågor, och för min del kan jag icke finna annat än att den vid denna riksdag handlat i full öfverensstämmelse med detta uttalande, då den samtidigt framlagt förslag i omförmälda båda afseenden. Det vore då alldeles orimligt, att, sedan regeringen i sammanhang med förslag till ny härordning nu framlagt ett löneregeringsförslag, Riksdagen skulle till det senare svara ett blekladt nej, förklarande sig icke vilja hafva någon lönerogering, utan i stället vara beredd att bestå medel till löneförbättringar. Hur liberalt detta än må låta, så bör man likväl besinna att ingen liberalitet — den vare huru stor som helst — förmår att öfverskylla inkonsequensen.

Ang. lönerogeringen för arméen.
(Forts.)

En ärad stats-utskottsledamot yttrade vid debatten om sjetta hufvudtiteln, att behandlingen af en dithörande fråga påminde honom om den bekanta leken: »när jag säger släpp, skall du hålla, och när jag säger håll, skall du släppa.» Jag tror icke, att det är skäl, att vi nu vid behandlingen af fjerde hufvudtiteln förnya denna lek, som allra minst lämpar sig emellan de båda statsmakterna. Man har emellertid icke kunnat göra några väsendtliga anmärkningar emot det framlagda förslaget. Det är visserligen sant, att en ledamot af Stats-Utskottet och äfven den talare, som näst före mig hade ordet, deremot framställt åtskilliga detaljanmärkningar; men dessa hafva varit af så oväsentlig art, att jag verkligen icke tror, att hvarken Stats-Utskottet eller Riksdagen äro de rätta mästarne, att göra dylika små förändringar i förslaget, utan att det bör öfverlemnas åt krigsstyrelsen att i en framtid utreda och afhjelpa de mindre detaljbrister, som nu, vid det stora helas genomförande, möjligen kunna smyga sig med. Isynnerhet gäller detta om den siste talarens anmärkningar. Han framställde åtskilliga sådana, bland annat med afseende på dagaflöningen. Hans kritik rörande denna var dock redan på förhand vederlagd af Friherre Ericson. Hvad angår de öfriga svårigheterna, som af honom uppställes, skyndade han sjelf att genast angifva sättet för deras lösning. Med allt erkännande af den ärade talarens begåfning, anser jag honom likväl icke för ett så ovanligt snille, att icke Kongl. Maj:t och Riksdagen gemensamt i en framtid skulle kunna hitta på samma utvägar till svårigheternas afhjelpande, som han på ett ögonblick utfann. Detta hans sätt att tillvägagå är, för att begagna ett uttryck, som ofta här varit användt, att uppställa halmgubbar för att sjelf få slå ikull dem, en ära som jag alldeles icke vill bestrida, utan tvärtom gerna unnar honom.

Man har med fullt fog sagt, att det nu framlagda förslaget från regeringens sida angifver ett djupt förtroende till Riksdagen. Men då jag erkänner riktigheten af denna uppfattning, så anser jag äfven, att ett sådant förtroende icke bör annat än med välvilja af Riksdagen emottagas. I sammanhang härmed ber jag att, i likhet med en föregående talare, få säga, att det sannerligen icke är stats-

Ang. löne-
regle-
ringen för
arméen
(Forts.)

verket som i en framtid kommer att göra någon förlust vid beställenas öfvertagande på de vilkor, som här föreligga.

En ärad talare midtemot anmärkte, att, om det framlagda förslaget antoges, skulle här repeteras samma historia i fråga om löneförhöjningar, som man i andra länder fått bevittna. Ja, mine Herrar! ditåt tenderar allting i vår tid, och allra minst bör man i denna Kammare klaga, der yrkanden i nämnda afseende många gånger förspotts. Riksdagen vill hafva anslagsbeviljandet i sin hand och måste därför också draga de dermed förknippade svårigheterna.

Det enda verkliga skäl, som här anförts för uppskof, är att frågan borde behandlas och afgöras i sammanhang med den nya härordningen. Men, mine Herrar, äfven om det af Kongl. Maj:ts nu framlagda härordningsförslaget förkastas, så är troligt att ett annat af det Särskilda Utskottet framläggas. Om nu detta senare af Riksdagen bifalles, hvar skola vi väl då befinna oss, ifall vi förut förkastat löne regleringen? Jag för min del anser det vara alldeles nödvändigt, att medelst dennas antagande öppna porten för den nya härordningen, så att den kan komma fram. Afslås deremot förslaget, så skulle derigenom, efter min tanke, vägen i väsendtlig mån vara stängd för det viktiga organisationsarbetet. Men då jag för min del icke önskar detta, utan tvärtom efter måttet af min ringa förmåga vill bidraga till den stora frågans lösning, så anser jag det högst välbetänkt, om Riksdagen genom antagande af Kongl. Maj:ts och Stats-Utskottets nu föreliggande förslag undanrödjer hindren för den stora frågans lyckliga lösning.

Beträffande herr Hæggströms anmärkning, att genomförandet af den indelta arméens löne reglering kunde ske när som helst, efter den ej toge någon tid, utan skulle blifva färdig redan år 1876, får jag säga, att äfven detta argument redan blifvit förskottsvis vederlagdt af Friherre Ericson. Friherre Ericson visade nemligen i sitt anförande, med stöd af Kongl. Maj:ts proposition, att denna reglering ej kunde gå för sig på ett ögonblick, utan att det erfordrades en bestämd tid af flera år, innan det kunde sägas, att det indelta löningssättet blifvit afskaffadt, äfven om den grundsats, på hvilken den nya löne regleringen hvilar, i denna dag skulle antagas.

Åtskilligt annat har under debatten blifvit yttradt, hvilket torde vara förtjent af uppmärksamhet. En ärad talare har t. ex. sagt, att officerarne i allmänhet, såsom tillhörande det främsta ståndet, varit stälde i det predikament, att de hittills tjenat för äran och fosterlandskärleken. Det är möjligt att de tider funnits, då detta varit förhållandet, då dessa känslor verkligen drifvit folk att tjena för ingen eller en mycket liten aflöning — jag vill icke disputera härom — men hvad jag med visshet kan säga är, att dessa tider äro förbi. Nu vill man verkligen hafva lön för sitt arbete.

En annan ärad talare har yttrat, att hufvudafsigten med förslaget naturligtvis vore att bereda statsverket en betydande vinst. Jag för min del vågar dock tro, att hufvudafsigten varit att åstad-

komma rättvisa i befälets och underbefälets aflöning; vinsten för statsverket har åtminstone endast varit ett sekundärt syfte — och jag för min ringa del hyser verkligen den öfvertygelsen, att statsverket icke på förändringen skall göra någon förlust.

Ang. löneregleringen för arméen.
(Forts.)

En högt ärad ledamot af Stats-Utskottet, som finnes antecknad såsom reservant mot betänkanDET, förklarade i sitt anförande, till att börja med, det han i nästan alla möjliga fall saknade förmågan att bedöma, huruvida aflöningen svarade mot arbetet — den förmågan låge nemligen, om man får tro hans egna ord, utom hans porté — och han gjorde i det afseendet ej något undantag för den militära aflöningen. Det oaktadt yrkade han slutligen, att frågans afgörande skulle uppskjutas, till dess han hunnit bättre sätta sig in i henne. Det dröjsmålet skulle dock, fruktar jag, blifva alltför långvarigt; ty en person, som öfver hufvud taget saknar förmåga att sätta sig in i hvilken som helst aflöningsfråga, huru skulle han väl på några veckor kunna sätta sig in i den nu förevarande? Med all välvilja och aktning för den ärade talaren måste jag således för min del yrka, att Kammaren icke behagade fästa något afseende vid hans yrkande, utan, oberoende deraf, huruvida han har lyckats penetrera saken eller ej, uti frågan skrida till ett afgörande beslut.

Herr C. A. Larsson yttrade ock, att man borde akta sig för att, som ordspråket säger, »köpa grisen i säcken». Han ville därför, att man skulle behandla lönereglerings- och härordningsfrågorna på en gång. För min del fruktar jag emellertid, att, om vi på en och samma gång toge för oss tvänne så vidlyftiga frågor som de nu nämnda, skulle vi sjelfve snarare komma att sticka hufvudet i säcken, än lyckas sätta oss in i de båda vidt omfattande förslagen. Jag anser därför att hvardera frågan bör lösas för sig.

Jag yrkar alltså bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet Herr Statsrådet Weidenhielm: Herr Talman! Mine Herrar! En tillfredsställande lönereglering för den indelta arméen har sedan decennier utgjort ett önskningsmål, som ofta intagit ett rum på dagordningen. Men oaktadt mycket arbete blifvit nedlagdt för att jemka de indelta löneförhållandena, så kvarstår dock frågan ännu olöst, och den orättvisa, som de ojemna löneförhållandena medför, måste under en tid af stigande lefnadskostnader trycka allt mera hårdt på löntagare, hvilkas boställen till följd af en mindre fruktbar natur icke ökat sin afkastning.

I mitt underdåniga anförande den 9 Januari 1874 angående regleringen af fjerde hufvutiteln sökte jag motivera hvarför jag ansåg att just det indelta lönesättet utgjorde ett öofverstigligt hinder för genomförandet af en tillfredsställande lönerglering, och vid betraktandet af den betydliga siffra, hvarmed de nu framlagda lönestaterna öfverstiga summan af den indelta arméens lönetillgångar, har jag ännu mera stadgat mitt omdöme att enda sättet för denna frågas tillfredsställande lösning är att den indelta arméens lönetillgångar,

Ang. löneregle-
ringen för
arméen.
(Forts.)

emot erhållande af ett för samma armés aflöning tillräckligt kontant anslag, öfverlemnas åt staten.

Denna åtgärd, önskvärd äfven af militära skäl, dem jag i nyssnämnda mitt anförande vidrört, torde vara nödvändig också därför, att, så länge nu varande löningssätt fortfar, skall Riksdagen utan tvifvel framgent såsom hittills visa sig obenägen att bevilja de hvarje år återkommande anslagsfordringarne till förhöjning af indelta arméens aflöning.

Det finnes måhända äfven i denna Kammare representanter, som anse detta steg vara ett förhastadt afstående af en del af indelningsverkets tillgångar, och jag skulle måhända hafva tvekat att tillstyrka denna åtgärd, om indelta arméens löningstillgångar, samlade och fördelade i lika stora löner för samma tjänstegrad, medgifvit den löneförhöjning hvilken jag anser alldeles oundgänglig om indelta arméens befäl skall kunna bibehållas fulltaligt. Visserligen skola dessa tillgångar, till följd af deras växande natur, framdeles lemna en inkomst som måhända kommer att öfverstiga de anslag som nu äro begärda; men om än staten således kan hafva fördel af att nu öfvertaga desamma, är det dock säkert, att den nuvarande generationen af arméens löntagare icke räddas ur deras bekymmersamma ställning genom ljusare utsigter för ett kommande slägte. De indelta lönetillgångarnes öfverlemnande till staten underlättar äfven öfvergången från den nuvarande till den nya arméorganisationen och står sålunda i full öfverensstämmelse med framläggandet af det nya härordningsförslaget. Löningsstaten är, genom att hafva blifvit fördelad i fast lön, tjänstgöringspenningar och dagaflöning, tillämplig på så väl vårt nuvarande härväsen som på den nya organisationen och hindrar således icke i något afseende antagandet af ett annat system för vårt försvarsväsen.

Riksdagens bifall till det nu framlagda löneregleringsförslaget är synnerligen påkalladt, enär ojemnheterna i dessa löneförhållanden stiga vid hvarje ny arrendeauktion, och flertalet af befälet kan icke framföda sig och sina familjer på de inkomster tjänsten inbringar. En ny härordning må blifva antagen förr eller senare, det skall alltid åtgå flera år innan den fullt kan tillämpas, — och under tiden — under tiden måste dock den indelta arméens befäl upprätthållas fulltaligt. Det är de kaderarmar som i början måste uppbära den nya organisationen.

Här har blifvit anmärkt, att de föreslagna lönebeloppen skulle vara för högt upptagna i den Kongl. propositionen. Om man vid bestämmandet af lönen för en tjänst endast följer ett subjektivt tycke, så är en lönereglering en småsak, och då kan man kalla det ena förslaget lika godt som det andra. Men vid uppgörandet af lönestater måste man låta sitt omdöme ledas af många beaktansvärda faktorer, såsom den tid och de omkostnader som erfordras för att vinna kompetens till tjänsten, tjänstens ansvar och det af tjänsten betingade arbetets utsträckning, den ålder, som vanligen uppnås, innan man

hinner tjenstegraden, den samhällsställning, som den medför, o. s. v., och om man, med afseende å dessa omständigheter och med iakttagande af billiga anspråk för den i fråga varande tjenstemannens lefnadsbehof, beräknar efter gängse pris å lefnadsförmödenheter, så bör man komma till ett någorlunda rimligt resultat. För att närmare visa, huru detta är iakttaget vid affattandet af de nu föreslagna lönebestämmelserna, tillåter jag mig här lemna några sifferuppgifter ur löneregeringsförslaget. Jag ber då först att få fästa Kammarrens uppmärksamhet derpå, att i den ersättning, som är föreslagen att utgå till de beridna officerarne för det antal tjenstehästar, som de skola hålla, är beräknad rationen till en krona per dag, ett pris som i år med 50 procent understiger det verkliga. För skötsel af häst, remontering, sadelmundering och skoning är föreslaget en årlig ersättning af 400 kronor, och det torde således icke å dessa låga ersättningsbelopp vara att beräkna någon besparing. Vid beräkningen af officerarnes löneinkomster vill jag således icke nu taga sistnämnda siffra i betraktande. Deremot tager jag med i räkningen officerarnes både dagaflöning och tjenstgöringspenningar. Då gestaltar saken sig så, att lönen för en öfverste uppgår till 7,800 kronor. Öfversteplatsen upp-nås, såsom bekant, först efter en lång och utmärkt tjenstetid; den kräfter en oafslätlig och omsorgsfull verksamhet; på den hvilar ansvaret för hela regementets beklädnad, afföning och materiel; den medför en samhällsställning, som icke tillåter sparsamheten regla dörren till för öfverstehemmet. med ett ord, jag tror icke, att på grund af de omständigheter, som vid lönesättningen böra tagas i betraktande, någon förminskning i denna summa kan anses billig. Derefter komma öfverste löjtnanter med 4,840 kronors lön och majorer med en lön af 4,240 kronor, belopp som för regementsofficerare med denna verksamhet och den samhällsställning, de ega, icke heller kunna anses vara för högt tilltagna. Efter desse officerare komma närmast i ordningen kompanicheferne. De innehafva en plats, till hvilken man icke hinner förrän efter 20 års tjenstgöring. På ett nitiskt och omsorgsfullt skötande af kompanichefstjensten beror till en stor del regementets tjenstbarhet och duglighet; och det är en plats, med hvilken de fleste officerare sluta sin tjenstemannabana och derifrån de icke kunna komma till högre inkomster. Innehafvare af denna plats har blifvit tilldelad en lön af 3,380 kronor. Hvad subalternofficerarne beträffar, så har den yngste blifvit föreslagen till erhållande af 840 kronor i lön. Man har här anmärkt, att dessa officerare hafva godt tillfälle att söka sig extra förtjenster för arbete utom den militära tjenstgöringen. Det är sant, att de någon tid på året, till och med största delen deraf, hafva tillfälle dertill; men, mine Herrar, det är icke lätt att få civila tjenstebefattningar, om man icke deråt kan egna all sin tid. Desse subalternofficerare äro upptagna af tjenstgöring vid möten under 2 månader af året och med expedition under 3 månader: summa 5 månader hvarje år, och då detta expeditionskvartal icke inträffar vid samma tid hvarje år,

*Ang. löneregle-
ringen för
arméen.
(Forts.)*

Ang. löneregle-
ringen för
arméen.
(Forts.)

kunna de icke erbjuda den kontinuitet af sitt arbete i andra yrken, utan hvilken erhållandet af de s. k. extra förtjänsterna i betydlig mån försvåras. Den yngste subalternofficeren måste alltså för 840 kronor bekosta sin uniform, sina möten och sitt vivre på roten; jag hemställer, om man kan sätta denna lön lägre utan att tvinga den unge officeren till beträdande af skuldsättningens stupande båna? Subalterntiden genomgås på ungefär 15 år, från 20:de till 35:te lefnadsåret, och den högsta föreslagna lönen, som derunder uppnås, är 1,440 kronor. Det torde således icke vara något att anmärka mot detta belopp storlek. För underofficerarne, hvilkas tjänstgöringstid är lika med subalternernes, har lönen blifvit satt från 504 till 704 kronor, utom för fanjunkarne, hvilkas lön blifvit föreslagen att höjas till 1,230 kronor. Jag tror icke, att i dessa belopp ligger några öfverdrifna anspråk; och jag hoppas också på Kammarens erkännande af deras billighet.

Man har äfven anmärkt, att i den föreslagna aflöningsstaten icke skulle blifvit iakttagen en riktig afvägning af tjänsteförhållandena, och såsom bevis derpå har man anställt en jämförelse mellan officerarne vid artilleriet och dem vid indelta infanteriet. Den grundsatsen har öfverallt i löneregeringsförslaget blifvit följd, att de fasta lönerna skulle vara lika stora för samma grad inom hela arméen; och det är en grundsats, som jag för min del anser vara fullt riktig äfven med afseende på underlättandet af pensionernas bestämmande. Men enär till lönerna blifvit lagda tjänstgöringspenningar och dagaflöning, gestaltar sig förhållandet så, att, oaktadt de fasta lönerna äro lika för hela armén, likväl skilnaden i aflöningen för t. ex. en förste kapten och batterichef vid artilleriet och en förste kapten och kompanichef vid indelta infanteriet utgör, utom inqvarteringsinsättning, icke mindre än 1,115 kronor, enär den förre är uppförd till 4,495 och den senare till 3,380 kronor. Här är således det trägnare arbetet tillgodosedt. Skulle deremot anmärkningen gälla och meningen dermed vara, att den högre kunskapen borde ersättas med en särskild förhöjning i lönen, så delar jag äfven en sådan mening, ehuru icke i så inskränkt bemärkelse som den värde anmärkaren; ty jag skulle vilja förorda, att hvarje officer, som kostade tid och penningar på förvärfvandet af vidsträcktare kunskaper, skulle därför uppmuntras och belönas med ett särskildt arvode. Sådant har också blifvit ifrågasatt i det nya härordningsförslaget, men jag ansåg denna titel vara ännu så ny, att jag icke trodde mig böra uppföra den i det nya löneregeringsförslaget.

Beträffande förslaget att återremittera frågan till Utskottet i och för åstadkommande af en nedsättning i lönerna, så ber jag att dervid få fästa uppmärksamheten på, att det är gjordt just till *vilkor* i den Kongl. propositionen, att den framlagda löneregeringsstaten skulle af Riksdagen antagas sådan den är.

Här har vidare blifvit nämndt, att det skulle vara en våldsbragd mot dem af arméens befäl, som blifvit utnämnde till sina tjänster före 1862 och hvilka sålunda ega rätt att under tjänstetiden bibehålla

sina boställen, att man beräknat fyllnaden å deras löneinkomst efter medeltalet af de fem senast förflutna årens kontanta lön.

Hvarföre? Jo, emedan den stigande afkastningen af för löningsfonden utarrenderade boställen skulle år efter år öka den utdelning, till hvilken de i viss mån äro berättigade. Men utom det att beräkningen af denna tillökning är nästan omöjlig sedan boställena blifva till staten öfverlemnade, så torde det bland fåtalet boställsinnehafvare, hvilka skulle blifva mål för den s. k. våldsbragden, endast undantagsvis drabba dem som äro berättigade till omnämnda utdelning, och jag tror visst icke att från dem skall låta höra sig någon klagan.

Här är äfven anmärkt, att regementsläkaren vid Gotlands nationalbeväring icke blifvit rätt tillgodosedd. Jag erkänner villigt att Gotlands nationalbeväring står i så särskilda förhållanden och i så olika ställning med den öfriga arméen, att det måste möta synnerliga svårigheter att för densamma uppgöra en lönerogleringsstat, som är fullt konsekvent. Denna regementsläkare har visserligen tjenstgöring hela året om och ansvarar för hela nummerstyrkans helsovård, men denna nummerstyrka, mine Herrar, uppgår till allenast 34 man. Kan man anse att denna regementsläkares tid tages lika mycket i anspråk, som tiden för den som tillhör ett regemente om 1,000 mans styrka.

Jag minnes för tillfället icke några flera anmärkningar, men då jag icke i hvad som blifvit anfördt funnit skäl, som berättiga ett uppskof med ordnandet af indelta arméens aflöning, då behofvet af tillökning i de militäre tjenstemännens aflöning allmänt erkännes, och då den nu framlagda lönerogleringen blifvit uppgjord för en tjenstepersonal, deri, hvilken arméorganisation vi än komma att antaga, någon minskning icke kan i fråga komma, enär den nu icke ens är tillräcklig för mobilisering af våra närvarande stridskrafter, då vidare den föreslagna lönerogleringen underlättar öfvergången till en aman härordning, då flera år ätgå innan en sådan ny härordning kan tillämpas, så och då jag icke kan finna det med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att indelta arméens befäl lemnas till pris åt ekonomiska bekymmer, derföre att djupt ingripande förändringar i en sekelgammal institution fordra tid för att kunna åvägabringas, finner jag mig ega fulla skäl att vädja till representationens behjertande af denna för indelta arméens befäl utomordentligt viktiga angelägenhet och uttala min lifliga önskan, att Kammaren måtte bifalla den föreslagna lönerogleringen.

Herr Toll: Jag inlåter mig icke gerna på bedömande af den fråga, som föreligger i Stats-Utskottets här föredragna betänkande, helst densamma redan blifvit af föregående talare utredd, utan jag anhåller att, ingående på reservationernas område, företrädesvis få fästa mig vid den reservation, som blifvit afgifven af min ärade vän och länksamrat Herr Liss Olof Larsson. Reservanten säger helt försigtigt, att han icke ingått i någon pröfning af den föreslagna löne-

*Ang. löneregle-
ringa för
arméen.
(Forts.)*

regleringen, men drager dock icke i betänkande att uttala sitt kategoriska ogillande af densamma. Oaktadt han ej egnat saken någon grundligare pröfning, har han dock klart för sig att, för att kunna bifalla densamma, han måste veta huruvida, såsom han uttryckte sig, »arbetet blir lämpadt efter lönerna» och att icke ens de nuvarande lönebeloppen äro lämpade efter den tjänstgöring, som åligger befälet vid indelta arméen. Reservanten har fullkomligt rätt: arbetet måste alltid stå i förhållande till lönen; i detta fall äro vi fullkomligt ense. Men hvaruti består då krigarens arbete i fredstid? Männe ej deruti, att han bereder sig för sitt kall, då krigets dag kommer, och dertill äfven söker bereda andra? Jag anser Herr Liss Olof Larsson såsom nog stor patriot för att kunna önska krig endast därför, att militären skall få sysselsättning. Då jag icke funnit honom tillhöra reservanternas antal i fråga om förhöjdt anslag för indelta arméens vapenöfningar, så synes det mig, att han ej heller är vän till utsträckta öfningar under fredstid. Ej heller har jag märkt, att han yrkat på förhöjdt anslag för officerares anställning i utländsk krigstjänst. Då han således icke vill hafva hvarken krig eller utsträckt vapenöfning under fred, så må man väl undra hvad sysselsättning den ärade reservanten vill att befälet skall hafva. Möjligen åsyftar han någon förändring i den s. k. tjänstgöringen på roten? I detta fall ber jag få hänvisa honom till en allmän författning, som är känd under namnet tjänstgöringsreglemente för svenska arméen, der området för befälets verksamhet finnes tydligen utstakadt. Der kan den ärade reservanten se, att sysslolöshet visserligen icke är militären förbehållen, och att reservanten derifrån icke bör hemta de skäl, som må utgöra hinder för honom att medgifva en förbättring i den indelta arméens lönevillkor. Herr Krigsministern har lemnat en utförlig redogörelse för beskaffenheten af denna tjänstgöring på roten, äfvensom för svårigheten för den af dessa åligganden bundne tjänstemannen att i andra yrkesgrenar vinna den utkomst som hans tjänst förmenar honom, och jag skulle dertill endast vilja tillägga, att en kompanichef med 1,300 kronors lön, synnerligast vid regementena i de nordligare länen, der distanserna äro betydliga, har särdeles svårt att fullgöra sina åligganden af mångahanda slag, såsom att resa på likvidationsmöten, bevista syner vid soldattorp, deltaga i direktions-sammanträden m. m., det mesta häraf på egen bekostnad. I öfrigt tillhör det militären och i synnerhet befälet att följa med den teoretiska utbildningen i sitt fack, och att svenska arméens officerare vetä att derutinnan fullgöra sina åligganden, torde icke af någon kunna betviflas. Detta framgår bland annat äfven deraf, att en förening hos oss tillkommit för spridande af krigsvetenskaplig litteratur i landet, och att denna förening kunnat bibehålla sig och fortfarande verka, visar att svenska arméens officerare, ehuru svagt aflönade, dock bemöda sig om att uppfylla alla skäligena anspråk. Jag tror därför att Herr Liss Olof Larssons omdöme om det underhaltiga arbetet, som skulle finnas inom den svenska arméen, icke bör tillerkännas

något vitsord. I öfrigt ber jag att få instämna i den föregående högt ärade talarens yttrande.

Ang. lönereregleringen för arméen.
(Forts.)

Herr Leijer: Meningen med detta lönereregleringsförslag, som här föreligger till afgörande, är ju den, att utjemna de oegentligheter som för närvarande förefinnas i afseende å officerarnes vid arméen löneförhållanden. Jag kan icke föreställa mig annat, än att äfven Gotlands nationalbeväring tillhör denna armé, och att således meningen är att utjemna äfven olikheterna i lönevilkoren der i förhållande till lönerna vid den öfriga arméen. Också har Herr Chefen för Landtförsvars-departementet uttryckligen uttalat följande: »Vid utarbetande af detta förslag har det varit mitt syfte, så väl att lönerna inom samma tjenstegrader skulle vid *hela* arméen blifva lika stora och aflöningsbeloppen på ett billigare sätt, än nu är förhållandet, motsvara tidens kraf och fordringarne på de särskilde tjenstemännens *kunskaper* och *arbete*.» En af mina länskamrater har redan vid remissen af den Kongl. propositionen framställt några anmärkningar mot det sätt, hvarpå detta tagits i betraktande vid uppgörandet af lönereregleringen för Gotlands nationalbeväring. Jag skall således endast i förbigående beröra dessa, men vill i allmänhet nämna, att jag instämmer med honom deri, att Gotland har rätt att i allt fordra fullkomlig likställighet med fastlandet. Jag tillägger att, om gotlänningarne skola kunna vara beredda att frivilligt offra sina lif för fäderneslandets försvar, så äro de ock berättigade att fordra att erhålla lika god öfning och att ledas och föras i elden af lika skickligt befäl, som den lejde soldaten vid den öfriga arméen.

På den grunden hufvudsakligast vill jag alltså för min del fordra, att Gotlands nationalbeväring blir så vidt möjligt lika tillgodosedd som den öfriga arméen. Det är sant, såsom Herr Departementschefen förklarar, att lönerna böra vara beroende på militärens kunskaper och arbete. Kunskaperna hos Gotlands nationalbeväringens officerare och officerarne vid den öfriga arméen föreställer jag mig vara och böra vara ungefär enahanda, men att arbetet nu är olika vill jag ej bestrida. Jag hemställer dock om skilnaden kan vara så stor, att lönerna kunna anses vara i förhållande dertill väl afvägda. En del af dem har blifvit temligen tillgodosedd med ganska betydlig förhöjning i förutvarande ytterst kläna löner, men en annan del af dem, likasom underbefälet, har kommit att stanna bra långt ned. Herr Chefen för Landtförsvars-departementet har nyss framställt skälen för de siffror han uppställt för den indelta arméens aflöning. Han bevisade dervid sjelf på ett utmärkt och som jag skulle tro ovederläggligt sätt, att 840 kronors lön för en underlöjtnant icke kan kallas för hög, men så stor aflöning tillkommer dock icke enligt hans förslag en underlöjtnant vid Gotlands nationalbeväring; han får endast 600 kronor, eller mindre än de fleste vaktmästare till och med i Visby. Han har fått stå qvar långt under det s. k. politiska *streetet*, öfver hvilket kamraterna lyftats och dit jag föreställer mig att äfven

Ang. löne-
regle-
ringen för
arméen.
(Forts.)

han bort kunna flyttas upp. Emellertid hafva, som sagdt, en del officerare blifvit icke obetydligt tillgodosedde, och underbefällets förhållanden tilltror jag mig ej bedöma. Hvad civilstaten åter beträffar, så har den deremot blifvit alldeles lottlös. Jag medgifver att en stor del af dessa tjänstemän hafva ganska egendomliga befattningar, som knappt kunna jämföras med någon vid den öfriga arméen och som torde behöfva omregleras, och jag kan således ingenting säga om denna del. Men det finnes dock två civile tjänstemän, som hafva sina motsvarigheter inom den öfriga arméen, och deribland är först auditören. Jag erkänner visserligen ock, att hans arbete icke är lika med och möjligen icke så stort som det, hvilket åligger auditörerne vid indelta arméen; men lönen, 540 kronor, tror jag i och för sig sjelf är för liten att kunna utgöra tillräcklig ersättning för en kunnig tjänsteman, och man får kan hända i framtiden vara glad, så länge platsen icke kommer att blifva obesatt.

Men hvad deremot angår den andre civile tjänstemannen vid Gotlands nationalbeväring, som har sin motsvarighet inom den öfriga arméen, nemligen regementsläkaren, så tror jag icke att någon skall kunna bestrida, att ju af honom fordras samma kunskaper som af öfrige militärläkare i hela svenska arméen. Hvad hans arbete beträffar, så kan jag icke neka till, att jag gjort mig förhoppning om ett annat yttrande derom af Herr Departements-chefen, än det han nyss hade. Han sade nemligen, att han tyckte den föreslagna lönen af 1,800 kronor vara tillräcklig, då regementsläkaren icke hade i garnisonstjänstgöring att värda mera än 34 man af den värfvade stamtruppen. Jag hade väntat mig, att han skulle hafva sagt något mera och berört förhållandena i sin helhet, och jag *vet* att han känner huru det verkligen är, nemligen att regementsläkaren vid Gotlands nationalbeväring har fullt upp lika mycket arbete som någon regementsläkare vid den öfriga arméen. Han är den enda ordinarie läkaren vid nationalbeväringen och har icke, såsom andra regementsläkare, bataljonsläkare att dela tjänstgöring med, ty de tillförordnade bataljonsläkarne vid Gotlands nationalbeväring tjänstgöra endast vid mötena inom sitt distrikt. Regementsläkaren är fördenskull skyldig att *ensam* bestrida sjukvården vid tre befälsmöten, att bestrida bataljonsläkaretjänst vid ena bataljonens, vid artilleriets och vid stamtruppens bataljons- och kompanimöten, att vid *alla* möten ensam sköta beväringens gemensamma sjukhus samt dessutom hela året om handhafva hälsovården för de 34 man af den värfvade stamtruppen, som utgöra garnison. Det är sant, att 34 man är icke något stort antal, men regementsläkaren är dock *bunden till daglig tjänstgöring hela året om*, och detta tvång måste väl vara af annan betydelse än antalet, och hela tjänstgöringen äfven vara af annan betydelse, än Herr Departements-chefen låtit påskina, helst denne läkares öfriga tjänstgöring gäller en corps om ej 34 — utan 8—9,000 man. Jag hade således icke heller väntat mig att regementsläkaren vid Gotlands nationalbeväring skulle blifva stäld i en sådan kategori som

En regementsläkare vid värfvadt, garnisoneradt regemente får, som kan ses i Stats-Utskottets förslag, i lön och dagaflöning tillsammans 4,260 kronor, en regementsläkare vid indelt regemente 3,040 kronor, en förste bataljonsläkare vid garnisonsregemente 2,895 kronor och en andre bataljonsläkare vid dylikt regemente 1,630 kronor. Sålunda är regementsläkaren vid Gotlands nationalbeväring försedd med en lön endast 170 kronor högre än den yngste bataljonsläkaren vid något garnisonsregemente, hvilken kanske helt nyligen avslutat sina studier.

*Ang. löne-
regle-
ringen för
arméen.
(Forts.)*

Det är obehagligt för mig att yttra mig i denna fråga, då jag för närvarande bekläder denna ifrågavarande plats, men jag har ansett det vara min skyldighet att dels såsom representant häfda Gotlands rätt till likställighet med fastlandet, dels ock såsom innehafvare af tjensten söka bidraga dertill, att densamma vederbörligen tillgodoses, åtminstone för min efterträdare, och att påvisa följderna af en försummelse härutinnan.

Jag anser mig hafva uppnått den ålder och kompetens, att jag med framgång, så hoppas jag åtminstone, kan söka en regementsläkarebefattning med bättre lön, än den jag nu har, så att, hvad mig sjelf beträffar, har jag intet annat obehag häraf, än att jag får — jag kan säga — rent af tvingas att lemna en ort, der jag hade hoppats att få sluta mina dagar, — då det nemligen icke är, enligt med min uppfattning om läkarens yrke, lämpligt att han skall flacka omkring i landet och söka än den ena, än den andra befattningen. Men hvad blir följden af att bestämma en så »låg lön»? Jo, den att det icke blir möjligt att hålla platsen besatt med kompetent person, så länge man i lön vill gifva endast 1,800 kronor, annat än såvida den blir betraktad som ett trappsteg, der personer stå qvar endast ett eller annat år för att sedan på annan ort söka en bättre utkomst. Men jag tror att Gotland har fullt berättigadt anspråk på något bättre stadga.

Jag har ansett mig skyldig uttala den fordran, att Gotlands nationalbeväring blifvit i de af mig anförda fall bättre tillgodosedd, men jag får säga, att jag anser sjelfva löne regleringsfrågan i dess helhet vara af så stor vikt och betydelse, och att jag så fullt erkänner det särdeles beaktansvärda i statsmakternas tillmötesgående i detta fall, att jag icke med min röst vill bidraga att söndersplittra saken genom att begära återremiss af denna punkt, utan slutar utan yrkande, under den bestämda förhoppning att hvad jag nu sagt skall ihågkommas och i sinom tid blifva rättadt. Det är icke ovanligt att Gotland blifvit lemmadt på efterkälken vid en mängd förbättringar och förändringar, men efter ett eller annat år dock äfven fått till godo detsamma, som det öfriga landet förut erhållit, och jag hoppas så ock nu sker.

Herr Wigardt: Herr Talmän, mine Herrar! Då redan nu så många af Stats-Utskottets och Kammarens ledamöter yttrat sig i

*Ang. löne-
regle-
ringen för
arméen.
(Forts.)*

detalj, för och emot förslaget, så ber jag endast få yttra några ord i allmänhet om frågan.

Den af Stats-Utskottet föreslagna nya löne regleringen för arméens befäl och de för detta ändamål nödiga anslagen kunna väl anses vara en allt för stor uppoffring från nationens sida, om man hade den uppfattning af arméens ändamål, att den vore till endast för att upprätthålla den inre ordningen i landet. Men vi böra icke tro, att arméen och dess befäl är till endast därför, ty vi kunna antaga som möjligt att vi kunna blifva blottställda för utländskt öfverfall, och under sådana omständigheter är det alldeles nödvändigt att bevilja nödiga anslag till befälets aflöning, så att vi hafva icke allenast ett tillräckligt, utan äfven ett dugligt befäl i farans stund, ty vilja vi freden, så måste vi vara rustade för kriget; därför är det enligt min åsigt alldeles nödvändigt att bevilja de nu ifrågasatta anslagen till nämnda ändamål. Man kan nemligen omöjligt antaga, att detta befäl endast af patriotism och för ärans skull skall i farans stund kläda blodig skjorta för sitt fosterland.

Högljudda rop om löneförbättring och omreglering af såväl militära som civila stater hafva ofta höjts såväl inom som utom Riksdagen, och man har önskat att Riksdagen måtte i detta ämne kraftigt uttala sin mening. Af denna orsak är det nu min innerliga önskan, att Utskottets förslag måtte gå igenom, för att slippa höra klagomål från en så stor klass af tjenstemän, hvilka enligt min åsigt haft fullt skäl att anse det deras aflöning varit för ringa. Jag känner sjelf flere subalternofficerare och underofficerare, som haft ytterst små aflöningar och som väl varit i behof af löneförhöjning. Dessutom äro lönerna för så väl de högre som lägre officerarne allt för ojemnt och orättvist fördelade.

Här har varit mycket tal om att man vid en löne reglering bör bestämma lönens storlek i förhållande till arbetet, och att den förra skall ställas i paritet med det senare; men jag anser att man vid bestämmande af lönen för officer och underofficer icke kan strängt hålla på att arbetet och den därför bestämda lönen skola så noga beräknas. Jag för min del vill icke, att befälet vid indelta arméen skall hela året om kaserneras eller ligga i tjenstgöring för att det skall någorlunda kunna draga sig fram, icke heller att befälet och arméen allt för mycket på lek, ännu mindre på allvar, skall föra krig. Således, ehuru jag hyllar den gamla grundsatsen att för litet arbete framkallar egenkärlek och för mycket arbete åstadkommer blygsamhet, kan jag ändock icke annat än lifligt önska, att befälet vid arméen må få så pass förbättrade lönevilkor, att det har en sorgfri och anständig bergning, men detta oaktadt, önskar jag det så litet att göra som möjligt.

Grefve A. Posse: Herr Talman, mine Herrar! Jag kan icke lemna oanmärkt hvad en ledamot af Stats-Utskottet här har sagt, nemligen att han saknade kännedom om motiven för

Stats-Utskottets betänkande, emedan detta yttrande möjligen skulle kunna innebära en antydning derom att dessa motiv voro några andra än de i betänkandet för Kammaren framlagda, således hemliga och af beskaffenhet att Utskottet ej vill framlägga dem. Det är i sanning icke lätt att förstå hvad den ärade talaren egentligen menar. Förmodligen har talarens afsigt varit att underrätta Kammaren derom, att han icke varit i Utskottet tillstädes då nämnda betänkande föredrogs. Jag erinrar mig verkligen att han kom upp i Utskottet redan en god stund efter sammanträdet öppnande, men jag tillåter mig antaga att den återstående tiden, 1½ timme, hade bort vara tillräcklig för Herr Liss Olof Larsson att under den lifliga diskussion, som då egde rum, både erfara och fatta motiven för betänkandet. Om tilläfsventyrs så icke varit förhållandet, återstå ju alltid de tryckta motiven, hvilka, åtminstone efter mitt förmenande, icke äro så alldeles värdelösa. Stats-Utskottet säger att »behovet af en fullständig löneroglering för arméens befäl har redan länge varit erkänt såsom oafvisligt». Detta argument är måhända väl kortfattadt, men dock ganska godt. Utskottet säger vidare att Riksdagen själf sistlidna år, genom att bevilja erforderliga medel till inlösande af indelta armé-befällets rätt till fardagsår, tydligt visat sin vilja och önskan att indelta arméens boställen måtte komma att öfvergå till statsverket.

Vidare att Stats-Utskottet vid granskningen af de nu framlagda förslagsstaterna icke haft anledning till någon väsendtligare anmärkning, hvilket i och för sig innebär ett högt erkännande af förslaget lämplighet, och slutligen att denna anordning skulle för statsverket medföra den fördel, som otvifvelaktigt komme att uppstå derigenom, att boställena inom kort komme att lemna statsverket högst betydande inkomster. Jag ber Herr Liss Olof Larsson medgifva, att, äfven för den händelse han icke inom Stats-Utskottet tagit kännedom om diskussionen, han derföre icke får förklara sig okunnig om Utskottets motiv för det framlagda förslaget.

Åt de Herrar, hvilka uppträdt emot förslaget, hembär jag för min del min tacksamhet derför att de icke emot detsamma riktat anmärkningar af mera svår beskaffenhet. Hvad mig beträffar, så har jag ifrån första ögonblicket haft den bestämda uppfattning härutinnan, att då Riksdagen och särskildt denna Kammar förnjade gånger påyrkat framläggande af ett lönerogleringsförslag, om också företrädesvis för den indelta arméen, så har detta otvifvelaktigt skett i den förmodan, att i sammanhang dermed äfven torde framläggas ett dylikt förslag angående den värfvade arméen. Hvad angår nödvändigheten häraf, så förmodar jag att ingen utaf oss vill förneka att ju denna ligger i öppen dag; hvad värfvade arméen beträffar särskildt derför, att lönerna der äro i allmänhet så lågt ställda, att ingen kan rimligtvis begära, att tjenstemän i den ställning, som officerare vid värfvade arméen intaga, skulle, i betraktande af de förhållanden, hvori de lefva, kunna ens nödtorftigt draga sig fram på

Ang. lönerogleringen för arméen.
(Forts.)

Ang. löneregleringen för arméen.
(Forts.)

sina löner och fullgöra de åligganden, som deras tjänster medför. Hvad vidare den indelta arméen beträffar, så är en lönereglering för desamma af nöden därför, att lönerna der äro ytterst ojemnt fördelade. Ja, der råder så stor variation i afseende på lönernas postering, att det redan vore en orättvisa, om detta förhållande längre finge fortvara. Beträffande regementschefernas löner t. ex. ber jag få upplysa Herrarne, att dessa variera från circa 5,000 R:dr ända till 14- å 15,000 R:dr. Detta är hemtadt ur de tryckta uppgifter, som vi fått oss meddelade, men i verkligheten är det ännu större summor, som inflyta till de högsta afföningarne. Detta är allmänt känt, och hvar och en af oss vet det från sin ort. Det finnes kaptenner, som hafva 2,300 till 3,000 R:dr i lön och officerare i samma grad, icke vid infanteriet men vid indelta kavalleriet, hvilka hafva 10,000 till 11,000 R:dr; och medan underlöjtnanter och löjtnanter uppbära synnerligen låg afföning, hafva underofficerare vid indelta kavalleriet ända till 5,000 R:dr i årlig inkomst. Detta missförhållande är ju alldeles ohållbart, likasom det ur rättvisans synpunkt är mindre tillfredsställande; och staten bör väl icke förslösa sina tillgångar på ett sätt, derigenom de så ojemnt och öfverflödigt utdelas.

Under sådana förhållanden böra vi väl alla vara öfvertygade derom, att en lönereglering bör ävägbringas, och jag har för min del icke funnit flera än två mera giltiga skäl anföras för afslag å det nu framlagda förslaget. Det första skälet skulle vara det, att förslaget framkommit för tidigt och hade bort framläggas först i sammanhang med arméorganisationen, och det andra vore det, att lönerna blifvit begärda till för högt belopp samt ojemnt fördelade. Båda dessa skäl hafva här blifvit antydda. Hvad det första skälet beträffar, så har af en föregående talare bevisats, att det är nödvändigt att få befälets afföning ordnad och reglerad innan den nya härordningen träder i kraft, enär det eljest skulle inträffa, att en ny härordning möjligen kunde komma till stånd medan en del af befälet hade indelt afföning. Härpå har Herr Hæggström svarat med den invändningen, att invändningen icke vore lämplig, emedan den nu ifrågavarande löneregleringen skulle träda i verket redan år 1876. Häri har Herr Hæggström rätt till en del, nemligen i hvad angår officerarne; men Herr Hæggström förbiser, att det föreliggande förslaget också afser underbefälet och att, beträffande detta, vissa omständigheter hafva åstadkommit, att man ansett nödigt uppskjuta löneregleringen till år 1881. I detta afseende har sålunda medgifvits att en tidsutdrägt blefve nödig, äfven med antagande af det nya förslaget.

Den invändningen åter, att lönerna vore ojemnt fördelade och orätt posterade, kan jag icke heller finna hålla stånd. Herr Liss Olof Larsson undandrog sig allt bedömande häraf under förklaring, att han icke kunnat sätta sig in i dessa löningsposterings, och jag beklagar verkligen detta, särdeles som jag trott, att han, såsom leda-

mot af löneregleringskomitéen, hade erfarenhet och vana vid att be- *Ang. lönereg-*
 döma sådana förhållanden, och att han således med ganska stor *ringen för*
 lätthet kunde bedöma äfven dessa. *arméen.*
 (Forts.)

Jag har vidare hört Herr Jöns Rundbäck framkomma med den anmärkningen, att lönerna för den indelta arméen vore högre tilltagna än de bort vara, då han deremot erkänt att det vid den värfvade arméen vore lämpliga löneposteringsar. Herr Hæggström åter hade en alldeles motsatt åsigt. Han ansåg att den värfvade arméen fått för stora fördelar, men den indelta alltför små. Han påstod till och med, att Krigsministern delat arméens befäl i »svarta och hvita barn»; men i detta fall har Herr Jöns Rundbäck gjort svart till hvitt, och det torde följaktligen icke blifva så lätt för dessa herrar att komma öfverens. För min del får jag förklara, att jag anser posteringsarne vara tillfredsställande. Jag gör det i medvetandet om att det utan tvifvel icke kommer att stanna vid de löner som nu äro föreslagna. Ty det är mer än sannolikt, att, när en ny arméorganisation blifvit införd, när således den nuvarande indelta arméens befäl blifvit sysselsatt året igenom med ständigt tienstgöring, i stället för att, såsom nu, vissa tider vara ledigt, det snart skall framkomma anspråk på högre löner än de nu föreslagna. Dessutom är det min uppfattning, att, utan afseende å hvad framtiden kan hafva att erbjuda, lönerna för det lägre befälet ostridigt icke äro tilltagna så att de kunna anses motsvara skäligen anspråk på ersättning för det arbete man fordrar. Herrarne skola komma ihåg att på de unga män, som vilja blifva officerare, måste deras målsmän bekosta 8 à 10 tusen riksdaler, innan de hunnit genomgå alla examina och kurser, som äro nödvändiga för att de skola få anställning såsom officerare, och att deras skyldighet att vara närvarande vid möten och öfningar medför högst betydliga utgifter. Jag tror således att Herrarne dervid icke hafva att framkomma med någon anmärkning.

Hvad beträffar det högre befälets afföning, till exempel öfverstarnes, ställer sig saken så, att af 22 öfverstar inom arméen hafva 7 i detta nu lägre afföning än de skulle få genom den föreslagna löneregleringen; 4 hafva ungefär lika stor lön, som de enligt det nu föreliggande förslaget skulle komma att få; 2 hafva mellan 11 och 12 tusen riksdaler, 6 mellan 12 och 13 tusen riksdaler, 2 mellan 13 och 14 tusen riksdaler och 1 mellan 14 och 15 tusen riksdaler i årlig afföning. De belopp, hvilka för närvarande användas för chefsplatser, äro således mycket större än de nu ifrågakända.

Ibland de invändningar, hvilka här gjorts, föreföll mig den vara mest anmärkningsvärd, som gick ut på att man nu borde rent utaf afslå Kongl. Maj:ts förslag och i stället bevilja dyrtidstillägg för år 1876. Detta står så föga i öfverensstämmelse med den uppfattning, som här förut gjort sig gällande, att jag tror mig hafva anledning att hoppas det en sådan mening icke vinner mycket understöd i denna Kammare.

Herr Hæggström och sedermera den representant från Gotland,

Ang. löneregleringen för arméen.
(Forts.)

som sist hade ordet, hafva framställt anmärkningar mot den aflöningsstat, som blifvit föreslagen för Gotlands nationalbeväring. Jag medgifvér, att äfven jag blef öfverraskad deraf vid första påseendet; men jag tror mig veta att anledningen dertill varit den att man har för afsigt att reorganisera Gotlands nationalbeväring från de 8 à 9 tusen man, hvaraf den för närvarande utgöres, till ett vanligt regemente, hvadan, då den vid sådant förhållande torde komma att betydligt inskränkas, det icke varit välbetänkt att nu för densamma fastställa en definitiv löneregleringsstat, för att sedermera öfverföra lönerna på indragningsstat.

På samma gång jag nu yrkar bifall till Utskottets förslag, vill jag anmäla, att uti de vid utlåandet fogade tabeller insmugit sig åtskilliga tryckfel, dem jag nu anhåller att få rätta. Så bör å staten för Generalstaben, Litt. A, tilläggas: »*Anm.: Inquartering åtnjutes enligt nu gällande bestämmelser.*» Vidare bör å staterna för indelta kavalleriet, Litt. F. I—V, i stället för titeln »Hofslagare» införas »*Squadrons-hästläkare*», äfvensom derunder: »*Anm.: Dessutom bibehålles nummerlönen.*» Och slutligen bör å staterna för värfvade kavalleriet, Litt. G. och H., titeln »Hofslagare» utgå och i stället införas »*Squadrons-hästläkare, beklädnad och portion*».

Herr Jöns Pehrsson: Ehuru det sannolikt är förspild möda att vidare söka bereda framgång åt sin mening i denna fråga, så torde dock Kammarern ursäkta mig att jag ännu en gång för ett ögonblick upptager dess tid. Jag börjar då med att vända mig till representanten på Gotland, som påstod att Stats-Utskottets beslut i ämnet betingats icke allenast af ekonomiska skäl, utan fastmer af rättvisans fordringar. Jag vill icke bestrida, att så kan hafva varit förhållandet. Men å andra sidan kan icke påstås att orättvisa begicks då arméen får för 1876 lika aflöning som för 1875, då den har samma arbete. För den högre aflöningen har icke kunnat uppställas något vilkor, och mera eller förlängdt arbete är icke ifrågasatt.

Vidare har samme talare och flere jemte honom sagt, att, då Riksdagen åtskilliga gånger begärt en dylik lönereglering och K. Maj:t nu villfarit denna önskan, det vore otacksamt att icke bevilja ifrågasvarande, till löneförbättring åt befälet vid arméen äskade anslag. Ja, deruti kunde de visserligen hafva rätt, om icke förhållandet vore — såsom jag ock vid föregående tillfällen hört försäkras af flera utaf denna Kammares ledamöter — att indelta arméens lönetillgångar icke allenast äro tillräckliga för att kunna bereda befälet löneförbättring, utan till och med, rätt fördelade, lemna öfverskott. Då man nu vet Kongl. Maj:ts regering varit oförhindrad att begagna dessa vid de särskilda regementena befintliga tillgångar för nämnda ändamål, så är det väl ej Riksdagens skull om Regeringen icke begagnar sig af denna rättighet.

Man har vidare framhållit hvilken stor fördel det blefve för

Riksdagen ifall den emottoge Regeringens anbud till densamma att öfvertaga militie-boställena. Hvilken ekonomisk fördel deraf vore att hemta, det finge väl framtiden utvisa; men helt säkert komme det att dröja en grundlig tid bortåt, innan dessa boställen kunde lenna en afkastning, hvilken motsvarar den uppoffring af 1,204,000 kronor, som vi nu äro färdiga att göra för att förbättra lönerna åt befälet vid vår armé.

Ang. löne-
regle-
ringen för
arméen.
(Forts.)

En egendomlig företeelse är det — och jag ber att särskildt få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå — att under det man sätter denna fråga om löne regleringen i samband med indelningsverkets afskaffande, man likväl helt och hållet glömmar, att den del af indelningsverket, som rör boställen och befälets aflöning, icke har ringaste sammanhang med de gamla knektekontrakten. Toge vi nu emot denna guldklimp, som man förespeglar oss i form af militärboställenas indragning och deraf följande stora ekonomiska fördel för staten, så är jag rädd för att vi äfventyra ett annat önskningsmål, nemligen en jämnare fördelning af de bördor, som knektekontrakten medföra. Jag kan verkligen icke finna, hvarför man ej samtidigt med frågan om den del af indelningsverket, som heter arméens aflöningstillgångar, upptagit äfven frågan om den del af indelningsverket som rör knektekontrakten. Jag vill visst icke tillskrifva vederbörande några oädlä motiv i detta hänseende, men för mig åtminstone är den krok man härmed möjligen velat utlägga alltför grof att jag skulle kunna nappa derpå.

Ser man litet närmare på förslaget, så framskyntar deri, ehuru i förtäckta ordalag, en afsigt att ännu länge bibehålla det gamla indelningsverket i hvad det rör knektekontrakten. Krigsministern säger nemligen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet, att den förändrade lönestaten *icke* kan finna tillämpning för det nya härordningsförslaget, utan att den afser det befäl, som skall bibehållas vid den nuvarande härordningen. Beviljar nu Riksdagen detta förslag till lönestater åt arméens officerare, så förlorar, enligt min tanke, Riksdagen på samma gång den enda hållhake den nu har på vederbörande att med allvar taga i tu med frågan om indelningsverkets afskaffande i den del som rör knekthållet, och vi stå, trots alla de strider vi haft, kvar på samma ståndpunkt som förut i försvarsfrågan.

Vidare frågar jag huruvida det kan vara klokt att mottaga denna genom militär-boställenas utarrenderande oss förespeglade vinst för nöjet att få gifva ut ytterligare 1.204.000 kronor till löneförbättring åt arméens befäl, utan att derför fordra den ringaste större arbetsprodukt af detsamma, utan att några sådana förändrade förhållanden inträdt, som göra en sådan uppoffring behöflig, samt utan att vi för dessa penningar få en enda soldat mera!

Jag slutar med en anhållan att få till protokollet antecknad min protest mot ett anslag, som är afsedt att bereda högre löner utan fordran på ökad arbete, och efter hvars beviljande vi icke skulle hafva någon utsigt att blifva qvitt de gamla knektekontrakten.

Ang. lönereg-
ringa för
arméen.
(Forts.)

Jag vill tillägga, att huru mycket vi än vilja afpruta och äfven lyckats deri, då det gäller ett dyrtidstillägg af 1,000 kronor åt en tjänsteman, det icke längre, om vi bifalla Utskottets förslag, är värdt att vi orda om vår sparsamhet. Jag yrkar fortfarande bifall till Herr C. A. Larssons reservation.

Herr Key: Man har här, ehuru i mycket lenare ordalag än jag haft anledning förmoda, sökt att framhålla den inkonsequens, hvartill de ledamöter af Stats-Utskottet, och bland dem äfven jag, skulle hafva gjort sig skyldiga, hvilka i fjor *motsatte* sig det för indelta arméen begärda dyrtidstillägget, men nu *medverkat* till Stats-Utskottets föreliggande förslag.

Jag ber att få erinra, att det i fjor endast gälde ett dyrtidstillägg, hvaremot det nu är fråga om en definitiv lönerereglering. *Då* gälde det endast att lappa på gamla missförhållanden, *nu* åter vill man helt och hållet undanrödja dessa. Ej heller var det *då* fråga om militärboställesnas öfverlemnande åt statsverket; men derom är det fråga *nu*, och af chefen för Landtförsvarsdepartementet hafva vi ju i dag hört den förklaring, att ett dylikt öfverlemnande endast kommer att ega rum, så framt den af Kongl. Maj:t föreslagna lönereregleringen för indelta arméens befäl antages. Ett bifall till regeringens begäran sistlidet är om dyrtidstillägg åt arméens befäl hade verkligen varit en sådan förstärkning af indelningsverket, som Herr Jöns Pehrsson antydt; hvaremot det nu föreliggande förslaget är en spik i indelningsverkets likkista. I fjor hade vi icke något härordningsförslag att behandla. Nu åter föreligger ett sådant, om hvars antagande meningarne väl kunna vara delade, men som dock måste erkännas hvila på en helt annan grund än de förra förslagen. Förhållandena äro således väsendtligt olika *nu* mot *då*.

Tiden är tyvärr långt framskriden, och jag vill därför icke uppehålla Kammaren rätt länge med att försvara det framlagda lönereregleringsförslaget i afseende å de särskilda beloppen, särdeles som ämnet i det afseendet redan är väsendtligen uttömdt. Jag ber likväl att få anföra några iakttagelser, som jag gjort under den långa öfverläggningen i frågan. Med glad öfverraskning har jag förnummit, att representanten för Gotland Herr Kolmodin denna gången använt sin stora förmåga och talang att yrka på bifall till Stats-Utskottets föreliggande hemställan. Sistlidne riksdag hade han nästan tagit på entreprenad, tycktes det, att motsätta sig allt hvad Stats-Utskottet då föreslog. Detta bestyr synes nu i stället hafva öfvertagits af ledamoten i lönereregleringskomitéen, ledamoten af Stats-Utskottet och ledamoten af landtmannapartiet Herr Liss Olof Larsson, som vid denna riksdag intagit en oppositionel hållning mot allt som kommer från Stats-Utskottet. Han har dock, beträffande denna fråga, varit nog anspråkslös att förklara, att han icke känner till ämnet; och ehuru han på grund deraf afstyrkt bifall till hvad Utskottet hemställt, så vill jag visst icke klandra denna blygsamhet. En sak förvånar mig

likväl; och det är, att han vill lemna *dyrtidstillägg* åt den indelta arméens befäl, d. v. s. alldeles oberoende af just det villkor eller de förändrade förhållanden, som skulle kunna betinga en löneförhöjning åt detsamma. Hade hr L. O. Larsson varit byråkrat eller konservativ, så hade ett dylikt förslag från hans sida icke varit öfverraskande; men från en så gammal ledamot af landtmannapartiet som han var det verkligen oväntadt.

*Ang. löne-
regle-
ringen för
arméen.
(Forts.)*

Vidare hafva tvänne talare yttrat sig, den ene i alldeles motsatt syfte mot den andre, nemligen Herrar Hæggström och Jöns Rundbäck. Under det den förstnämnde benämnde de värfvade regementena för krigsministerens »hvita barn» och de indelta regementena för hans »svarta», så förklarar den sistnämnde det vara alldeles tvärtom. Detta måste bero på någon optisk synvilla, antingen hos endera eller hos — båda. Tör hända därför att hvarken den ena eller den andra färgen är tillämplig, och att »skilna'n» icke är »så stor», som dessa herrar från hvar hvar sitt håll och från hvar sin synpunkt påstå. Man kan nästan taga det för afgjort.

Jag anhåller att få rätta ett misstag, hvartill Herr Hæggström dessutom gjort sig skyldig, då han mot Stats-Utskottet anmärkt, att Utskottet upptagit en fanjunkare vid Andra Lifgrenadierregementet till 8,610 kronors lön. Jag medgifver, att om Utskottet föreslagit, att en fanjunkare skulle få 8,610 kronor i löneförmåner, då en annan vid samma regemente är upptagen till 1,230 kronor, så skulle Utskottet gjort sig skyldigt till en oförlåtligt stor oegentlighet, ännu större än de olikheter i lönebeloppen som man nu afser att rätta: men saken beror helt enkelt af ett litet tryckfel, en etta i stället för en sju, hvilket fel, menskligt att döma, är förlåtligt, särdeles hvad Utskottets ledamöter beträffa, då de icke sjelfva läsa korrektur på Utskottets betänkanden. Hade talaren rådfrågat Kongl. Maj:ts proposition, skulle han hafva funnit, att ettan bör vara en sju, och att för 7 fanjunkare begäres tillsammans 8.610 kronor.

För att nu något vidröra sjelfva lönebeloppen, vill jag se till, huruvida dessa verkligen äro så högt tilltagna, som man påstått. För detta ändamål anhåller jag att få anställa några kortfattade jämförelser.

Om vi först taga ett exempel från de värfvade regementena, så har en underlöjtnant vid Svea Lifgarde i aflöning 1,330 kronor jemte inqvarteringspenningar, 150 kronor, eller tillsammans 1,480 kronor. Men, mine Herrar, slå vi nu upp Kongl. Maj:ts proposition till innevarande Riksdag, så finna vi för en vaktmästare vid tullbevakningen i Stockholm uppfördt 1.200 kronor i lön och 300 kronor i dyrtidstillägg, eller tillsammans 1.500 kronor. Alltså har en vaktmästare vid tullen 1,500 kronor, men en underlöjtnant vid Svea Lifgarde högst 1,480 kronor. Tager jag ett annat exempel, så kan jag jämföra en underlöjtnant vid indelta arméen, hvilken enligt nya förslaget har 840 kronor, med en kammarvaktmästare, som — jag medgifver det — äfven har det maktpåliggande uppdraget

Ang. löneregleringen för arméen.
(Forts.)

att *passa upp* vid uppbördskontoret, denne åtnjuter 950 kronor i lön, således 110 kronor mera än en underlöjtnant vid indelta arméen. Går jag vidare till de högre graderna, så finner jag en kapten, som derjemte är kompanichef vid Svea Lifgarde, hvilken enligt den nya staten skulle få 4.495 kronor jemte inqvarteringspenningar, då deremot mängen tullförvaltare och särskildt den i Helsingborg är föreslagen till 6.100 kronor förutom fritt boställe. Jag vill visst icke nedsätta den förmåga, som erfordras för att vara tullförvaltare, men jag anser, att en kompanichef vid Svea Lifgarde också behöfver åtskilliga egenskaper för att fylla sin plats. Vill jag ytterligare jemföra kaptener och majorer vid arméen med postinspektorer, byråchefer, assessorer, häradshöfdingar, kamrerare, kassörer eller deras vederlikar, så finner jag, att samtliga desse civile tjensteinnehafvares löner i allmänhet öfverstiga hvad som här begäres för arméens befäl.

Hade icke tiden varit så långt framskriden, skulle jag hafva satt Herrarnes tålmod på något längre prof; men vill jag i stället uppmana dem bland Herrarne, som intressera sig för saken, att i eftermiddag, före plenum, sjelfve anställa jemförelser emellan å ena sidan staterna för postverket, tullverket eller jernvägstrafiken och å andra sidan den nu föreslagna löneregleringen för arméens befäl, då Herrarne lätt skola finna bekräftelse på hvad jag sagt.

När ett grundlagsändringsförslag så nyligen blifvit framlagdt, hvarigenom man velat fastläsa icke blott grunderna för den nya härordningen utan äfven de för dess genomförande erforderliga anslag i grundlagen, så ökades verkligen min känsla af angenäm öfverraskning att finna Kongl. Maj:t, i nu ifrågavarande fall, visa Riksdagen ett förtroende, som icke alls passar in i stycke med det nyssnämnda, det nemligen, att till statsverket öfverlemna den mängd boställen, som hittills med grundlags kraft varit upplättna för indelta arméen, mot ett ordinarie anslag framdeles och ett extra anslag för i år. Det är första gången representationen i synnerhet i fråga om vårt försvarsväsende kan hugna sig å ett dylikt förtroende från regeringens sida, och för min del kan jag icke annat än med tacksamhet acceptera detta oförmodade erbjudande. Men, mine Herrar, saken har en kanske ännu mer allvarlig sida. När vi fordra rättvisa för oss sjelfva med afseende å de åligganden, som allt sedan feodala tider betungat jorden, då, mine Herrar, är det, för mig åtminstone, klart, att vi måste göra rättvisa äfven åt andra, hvilkas anspråk på rättelse i oegentliga förhållanden visa sig fullt befogade. Jag tror att Andra Kammaru gör klokt, om den här iakttager konsekvens, samt visar denna icke blott i *afsigter* utan äfven i *åsigter*. Min lifliga öfvertygelse är, att de åsigter, landtmannapartiet i fråga om den nya härorganisationen uttalat, icke på ett kraftigare sätt för närvarande kunna befordras än genom bifall till Kongl. Maj:ts förslag angående lönereglering för arméens befäl, och på dessa skäl anhåller jag om godkännande af Stats-Utskottets förslag.

I anseende till den långt framskridna tiden, och då ytterligare flere ledamöter anmält sig att tala i det förevarande ämnet, uppsköts den vidare öfverläggningen att fortsättas i det sammanträde, som till eftermiddagen blifvit anslaget.

§ 16.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>Sandstedt</i>	under 10 dagar från och med den 8 i denna månad,
» <i>Thorell</i>	» 14 » » » » 17 » »
» <i>Per Nilssoni Kulhult</i>	» 14 » » » » 19 » »

och Herr *And. Andersson* i Intagan under 14 dagar från och med den 23 i denna månad.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem.
H. Husberg.

Rättelse:

Genom fel vid ombrytning har sista stycket af Herr *Hæggströms* yttrande i frågan angående löneregleringen för arméén Lördagen den 6 Mars, f. m. sid. 22—26, hvilket stycke börjar med orden »Innan jag slutar», och slutar med orden »föreslagna löneförmåner» kommit att insättas näst efter första stycket af samma anförande.